

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՀԱՖԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՃԻԼՏ I

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2, 1911.

Ն⁰ 49

ՊԵՆՏԻ ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

ՓՐՈԹԵՍԹԱՆ ՔԻԼԻՍԵԼԵՐՏԷ

„ԲԱՑ ԳՈՅ՝՝ ՄԵՍԵԼԷՍԻ

Մարիամ օլտուղու իւզրէ էրմէնի քի-
լիսէսինտէ քիլիսէ պինալարը սիյասի վէ
իւնսի գօնֆէրանսար վէ իճթիմալար իչիւն
աչըսըն մը, աչըլմասըն մը տէյու էփէյի.
միւզաքէրէ վէ միւճատէլէ ճէրէյան էյլէ-
տի. պունա «բացի գոցի խնդիր» (աչմագ
դափաթմագ մէսէլէսի) տէնիլիր: Մուխա-
պիրլէրիմիզտէն պիրի՝ Շաբաթապահ վարդ-
լարընա փրօթէսթան մինպէրլէրինտէն վազ
վէրմէլէրինէ լուխսաթ վէրմէք միւնասի՛պ
մի, տէյի՛լ մի տէյու պիզտէն սիւալ էտի-
յոր: Պու տա փրօթէսթանլարըն «Բաց
գոց» մէսէլէսի տիր: Կէչնլէրտէ պաչգա
պիր սըրատա եինէ պունա եագըն պիր
սիւալ պիզէ իրտտ էտիլաի: «Բուհանիլէր»
սընֆընա տիրտ պիր պիրատէր պիր շէհրտէ
պուլունուր, վէ էհալի իլէ գօնուշուրը սը-
րատա փրօթէսթան վարդլարըն վէ չօպան-
լարընը էփէյիճէ մուախէզէ էյլէր: Միւմաի-
լէյի պիր կիւն կէլիպ վարզտան Կիրակի
կիւնիւ մինպէրտէն վազ էթմէք իչիւն քէն-
տինէ ֆուրսաթ վէրմէսինի թալէպ էտէր:
Վարզ՝ միւմաիլէյի՛ն էհալի աղաւթնտա
պէյան էթտիլի էֆքեարը իչիթմիշ օլա-

րագ, պիր ազ թէրէտտիւտ էտէր իսէ տէ,
պու «բուհանի» պիրատէր՝ մութլագա պու
լուխսաթըն քէնտինէ վէրիլմէսինի թալէպ
վէ թալէպինտէ իւրար էտէր, վէ հաթթա
ճէմաաթ իչինտէ քէնտի իլէ հէմէֆքեար
օլան պազը ազալարը թահրիք էտէրէք
վազը մէզքիւր լուխսաթը վէրմէյէ իճ-
պար էտէր:

Փրօթէսթան մինպէրլէրինտէ «բացի գոցի
խնդիր»ինին Լուսաուրչ. քիլիսէսինքինտէն
պիր ազ ֆարգըլը օլտուղու աչիքեար տըր:
Փրօթէսթան քիլիսէլէրի՝ պիր օժուճ եա
սաիր բուհանի մէրասիմ իճրասը նէթիճէ-
սինտէ խուսուսի պիր սուրէթաէ մուգատ-
տէս պիր մահալ սայըլմաշ: Ասլ էհիմմի-
յէթ պինատա տէյիլ, անըն իսթիմալ օ-
լունտուղու մագսէտտէ տիր: Բուհ իլէ վէ
հագիլգաթ իլէ իճրա էտիլէճէք օլան իպա-
տէթ իչիւն պիր ատի էլ եա պիր աղաճ
ալթը՝ պիր քիլիսա պինասը գատար մու-
դատտէս տիր: Պինաէն ալէյի պիր քիլիսէ
պինասընտա սիյասի եա ֆէննի պիր գօն-
ֆէրանսըն վէրիլմէսինտէ եախօտ պիր մէք-
թէպ իմթիհանը եա կէնճլէր ճէմիյէթի
իճթիմալըն իճրա օլունմասընտա ապի
պիր մահզուր եօգ տըր: Փրօթէսթան քի-
լիսէլէրի պու նօգթաի նազարտան ճէ-
մաաթը թէրֆի վէ հայաթընը թէհզիպ է-

տէն հէր նէվ իճթիմալարա «բաց» տըր, աչըգ տըր: Օ պինա՝ ճէմաաթա խըտմէթ էտէն պիր վասըթա տըր: Պիր անն(նադր)եալ եա աշխատհակասն անըն մինպէրինտէն իրատը քէլամ էտէպիլիր: Պու կիւն Մ. Ամէրիգանըն փրօթէսթան մինպէրլէրինտէն կիրակի կիւնլէրինտէ իրատը նութգ էտէն վաըզլարըն էփէյի պիր մըգտարը աշխատհակասլար տըր: Եինէ տէ փրօթէսթան մինպէրլէրինին իսթիմալընտա նազարը տիգգաթա ալընաճաղ պաղը ճիհէթլը վար տըր:

Եվլէլա, Մուայլէն պիր մագսէտ իչիւն ինչա էտիլիլ օլան պիր պինանըն միւմբին մէրթէպէ օ մագսէտէ մուվաֆըգ սուրէթտէ գուլլանըլմասը վաճիպ տիր: Պիր վալիտէյն քէնտի խանէլէրինի էվլատլարընըն բահաթը իչիւն թէրթիպ վէ թէզնին էտէրլէր իսէ տէ, էվլատլարընըն տա օ թէրթիպթա ըիտյէթ էթմէլէրի լազըմ տըր: Մէսէլա, պիր չօճուգ «Պու էվ պէնիմ բահաթըմ իչիւն թէրթիպ օլունմուշ տըր,» տէյերէք այաղ գապլարընը միւսաֆիր օտաւընտաքի խալըյա սիլէրսէ, եախօտ սաղը սաաթը էնտիրիպ անըն իլէ օյնամաղ իսթէրսէ, պու օլմաղ: Հէր շէյ քէնտի մագսէտինէ խըտմէթ էթմէլի տիր: Պիր ճէմաաթ քիլիսէյի՝ իպասէթ վէ բուհանի իմարէթ իչիւն ինչա էթմիլ օլտուգլարը հալտա՝ օրատընը թէաթրօճուլարա քիրայա վէրմէք, եախօտ օրատա բաղ էթմէք տօղրու օլմաղ, եախօտ օ պինատա տիրի վէ Խրիսթիյանըղը ճէրհ էթմէք մագսէտիլէ նութգլար իրատ էթաթիմէք ճաիղ օլմաղ: Փրօթէսթան քիլիսէ պինալարընըն ինչասընտա մուայլէն մագսէտլէր վարտըր, պինաէն ալէյհ անլէրին իսթիմալընտա օ մագսէտլէրէ ըիտյէթ էաթլէլի տիր, վէ պիլա չիւպհէ էհալինին թէնվիր վէ թէրֆիի իչիւն վէրիլէն գօնֆէրանալար պու մագսէտ իչիւնտէ սայըլապիլիլէր:

Սաւնիէն, Պու պինալարըն խուսուսա

մինպէրին իսթիմալը պիթթապի պիր հէյէթին (մէսէլա քիլիսէնին Հոգարարձու մէճիսինին) եախօտ պիր ֆէրտին (մէսէլա չօպան եա վաըզըն) եէտինէ թէսլիմ օլունմուշ օլուր, օ հալտա նիզամ վէ ինթիլամ թալէպ էտէր քի պինանըն իսթիմալընտա օ մէսուլ հէյէթլէրին ըյո ու ըրիզար թահսիլ օլունտա: Պաղըլարըն պէօյլէ եափմայըպ տա, «Պու պինա ումում ճէմաաթըն տըր, պիլ իսթէտիլիմիլ վաղթա, իսթէտիլիմիլ սուրէթտէ անը գուլլանըրըղ,» աէմէլէրի տօղրու օլմաղ: Պու նօղթա ի նազարտան պալատա իմա էթտիլիմիլ «բուհանի» պլրատէրին՝ մութլաղ մինպէրի էլէ կէչիլմէք իչիւն ճէմաաթըն պիր գըմմընը չօպան ալէյհինտէ թէլվիլ էթմէլի թէճվիլ էտիլէմէլ: Խուսուսա քէնտիսի պաչգա միւնտիսէթլէրտէ չօպանըն վէ վաըզլարըն ալէյհինտէ էֆքեար պէյան էթմիլ օլտուգու հալտէ, չօպանըն բուխաթը օլմատըլճա մինպէրի էլէ կէչիլմէյէ չալըլմասը միւնտիսէ օլմաղ: Օ պիրատէր քէնտի տէյէճէքլէրինի տուա մէճիսինտէ հէր քէսէ սէօյլէմէք իչիւն բուխաթ վէրիլաթտէ, հալիմ բուհ իլէ սէօյլէյէպիլիր, եախօտ պաչգա եէլլէրտէ տօթթարընտ վէ քէնտինի տինլէմէք իսթէյէնլէրէ պէյանը էֆքեար էտէպիլիր, լաքին պիր վաըզը եա ճէմաաթը մուաթէղէ էթմէք մագսէտի իլէ անլէրին մինպէրի քէնտինէ թէսլիմ էթմէսինի թալէպ էթմէք միւնտաթէթ ալմաղ: Էլպէթ պիր վաըզը եա ճէմաաթ քէնտիլէրտէ գապիլի մուաթէղէ օլան շէյլէր հագգընտա տինլէմէք իսթէրլէրտէ օ զէման ճաա հիչ պիր մանի եա իթիլաղ օլմաղ:

Սալիսէն, Շաքաթապալարըն մինպէրէ տալէթ էաթլէսինէ կէլինճէ, պու պապտա տիգգաթ էտէճէք իքի նօղթա վար տըր: Պիր Շաքաթապալարըն եա հէր հանկը պիր ֆրըգայա մէնտուպ պիրատէրին ճէմաաթը մուհապպէթէ եա սալահա

տալէթ էտէճէք պիր փէյղամը պուլուն-
տուղու թագտիրտէ անըն փրօթէսթան
մինպէրինտէն իրատը քէլամ էթմէսինտէ
պիր մահզուր պուլունամազ:

Լաքին պիր Շաքաքապահըն մագսէ-
տի փրօփականտա եափմագ վէ քէնտինէ
ճէմաաթ ճէլպ էթմէք իտէ, պու մագսէտ
իչին անըն փրօթէսթան վաղընա կէլիպ
պիր թագըմ եաղը վէ եուհագ քէլամլար-
լա մինպէրի թալէպ էթմէսի տէ ճաիզ օլ-
մազ, հիլէքեարլըզ օլուր: Տիկէր թարաֆ-
տան փրօթէսթան վաղընըն պու հիլէյի
կէօրմէյէրէք կէօյա միւսատէքեար պու-
լունույօր իմիչ կիպի անը մինպէրինէ տա-
վէթ վէ ճէմաաթընա թագտիմ էթմէսի
պէօյիւք պիր խաթա, հաթթա պուտալա-
լըզ օլուր: Պիր Շաքաթապահ պիզի զէլա-
լէթտէ վէ խէլաստան մահրում սայար,
անըն Գրիտոս հագգընտա էֆքեարը պի-
զիմքինտէն ֆարգըլ օլարագ, անը պիր մախ-
լուզ ատտ էտէր, Ալլահ, Բուհիւ Գուտա,
ճան, ճէննէթ վէ սաիրէ հագգընտա պի-
զիմ քիլիսէլէրիմիզտէն ֆարգըլ տիւշիւ-
նիւր, վէ պիզճէ Ինճիլին ահքեամընա մու-
ղայիր էֆքեարա զահիպ տիրէր: Շաքա-
քապահլար աչըզ տան պիզիմ արամըզտա
քէնտի փրօփականտալարընը իլէրի սիւրմէք
վէ ճէմաաթլարըմըզտան ատէմ ճէլպ էթ-
մէք իչին սիւրմըզա կէլիյօրլար: Պէօյլէ
եափմալարընը թագպիհ էթմէյօրլըզ: Հիւր-
րիյէթ ի էֆքեար վար, վէ հէր քէս քէն-
տինճէ տօղրու սայտըղը շէյլէրի իլան էթ-
մէյէ հուրր տըր: Լաքին պունը հիլէ իլէ
եափմագ տօղրու տէյիլ տիր, պիզէ տօսթ
տէյու կէօրինիւպ մինպէրէրիմիզէ չըգա-
րագ օրատան էհալիյէ ումուսի հագի-
գաթլար սէօյլէտիքաէն սօնրա անլէրի քէն-
տի ագաիտլէրինէ տալէթ էթմէք իւզրէ
ճէմաաթլարըմըզըն արաաընա սիվիլմէք,
պու՝ նէճիպանէ վէ եիւքսէք պիր տինէ
եագըչըր մէպէք տէյիլ տիր: Վէ պիզիմ
վաղըլարըմըզ պու հիլէլէրի կէօրմէյէճէք

տէրէճէտէ տիգգաթսըզ եա գայտսըզ
օլմամալը տըրլար: Շիմտիյէտէք պիզիմ
կէօրտիւլիւմիւզ շու տըր քի, Շաքաքա-
պահ պիրատէրէրիմիզ պիզիմ մինպէր-
լէրիմիզի իսթէյօրլար իտէ, պու սօնրաքի
էյրի էսաստան սէվպ օլունարագ իսթէ-
յօրլար: Ինճիլի՝ քէնտի պիլտիքլէրինէ կէօ-
րէ վազ էթմէլէրինէ իթիրագ էթմէյիզ,
քէնտիլէրին թալիմաթլարընտա եանըչլար
կէօրիւր իտէք անլէրի տօղրուլթմաղա սայ
էտէրիզ, լաքին հիլէլի թարիգլէրէ ճէ-
մաաթլարըմըզ արաաընա կիրմէլէրինի տէ
թէճվիզ էտէմէյիզ: Պինաէն ալէյհ վաղը-
լարըմըզըն միւսատէլի էֆքեար սահիպի
պուլունմալարընը թահսին էթմէքլէ պէ-
րապէր պու խուսուտա ալըզ վէ ույանըզ
պուլունմալարընը թափսիյէ էտէրիզ:

Յ. Գ. Գ.

ԱՆՎԱԼԸ ՆԱԶԸՐԷ

«Հիւրրիյէք վէ Իթիլաճ» ժըրգասը.—
Կէչէն հաթթա շէհրիմիզտէ Հիւրրիյէթ վէ
իթիլաֆ իւնվանըլէ պիր ֆըրգա ի սիյա-
սիյէ թէչէքքիւլ էթտիյինի եազըլ իտիք:
Պու ֆըրգայա Այանտան Տամաս Թէրիտ
փաշա ըէի ինթիսապ օլունտու: Սա-
պըզ էհալի վէ Միւթէաիլ Հիւրրիյէթ-
փէրվէրան ֆըրգալարը, քէնտիլէրին պու
եէնի ֆըրգայա իլթիհագ էթտիքլէրինի
իլան էթմիշ օլտուղլարը միսիլու պազը
միւսթագիլէր տալի իլավէ էտիլէրէք պու
եէնի ֆըրգայա 68 մէպուս աղա եազըլըլ
տըր: Մէճիս ի Այանտա տալի Հիւրրիյէթ
վէ իթիլաֆ ֆըրգասընա մէնտուպ պիր
կրուսի թէչէքքիւլ էթմիշ տիր: Մէճիս ի
Մէպուսանտա տէվամը վէ գուվվէթլի պիր
մուխալիֆիյն ֆըրգասընըն պուլունմամալը
սիյասիյաթըմըզտա ազիմ պիր նօգսան
իտի: Շու հալտէ ֆըրգա ի մէզքիւրէնին
պու նօգսանը իքմալ էտէճէյինէ վէ անըն
թէչէքքիւլ վէ զուհուրը իլէ մուհիմմ վէ
եէնի պիր տէվրէ ի սիյասիյէ կիրէճէյիմի-

ղէ իւմիտութեամբ Թաւրիս՝ մէջքիւր փրկու
ալէյհնաւ հազարքը պէնալերաւ՝ ֆիքրէն
վէ հիւսէն իթթիհաւ էթմէյէն պիր թա-
գըմ քիմնէլէրին պու ֆրրգայա տախիլ
օլտուգարընը, վէ անըն ազաւը միւսնընա
պիր գազղանտա 20 սէնէ եան հանա
գայնաորընալար իմթիզաճ էթմէլէրի իհ-
թիմալ օլմայան քիմնէլէր պուլունաղու-
նու վէ ֆրրգանըն քէյֆիյէթտէն զիյաւտէ
քէմմիյէթէ էհէմմիյէթ վէրմիլ օլտուղու-
նու զիքր էթաիքտէն սօնրա, ֆրրգա ի մէզ-
քիւրէնին փրօղրամընտա պազը շայանը
իթիւրազ վէ միւպհէմ նօղթալար պուլուն-
տուղունու վէ անըն հափմազ տէյիլ, երգ-
մագ, իթթիհաւ վէ Թէրագգըն ճէմիյէ-
թիւնին թէէսիւրինի գըրմագ մագսէսիլլէ
թէչքիլ օլունմուշ իսիյինի իտտիա էտի-
յօր: Լութֆի միքրի պէյ՝ Թէհէսիւսթա
պունա ճէվապ վէրիպ՝ քէմմիյէթէ քէյֆի-
յէթտէն զիյաւտէ էհէմմիյէթ վէրմիլ օլ-
մագ իթիւրազը պու եհնի ֆրրգատան զի-
յաւտէ իթթիհաւ վէ Թէրագգըն ճէմիյէթի
իչիւն սահիհ օլտուղունու, Հիւրիյէթ վէ
իթիւրաֆ ֆրրգատընըն պիր ֆրրգա ի սի-
յասիյէ իչիւն էլէմ օլան պիւթիւն էվաֆ
վէ մէզայայըն ճամի օլմաւընընը, ֆազաթ
հայաթը սիյասիյէմիլին պիր թազըմ թէ-
քիսամիլլ տաֆհաթընտան կէչմէք մէճ-
պուրիյէթինտէ պուլունտուղունու, պու սէ-
պէպտէն մաւայէն պիր իսիւսթա տօղրու
աթըլան հէր աւըմը գազղանըմը պիր թէ-
րագգի, պիր էտէրի սալա՝ օլմագ ի պրէ
թէլագգի վէ գապուլ էթմէք մէճպուրի-
յէթինտէ իսիյիմիլի զիքր էտիպ տէյօր
քի, «Պիգիմ ֆրրգամըն Մէշլութիյէթի պիլ
թէէսիո էթաիք կիպի միւտտաիյաթ-
տա պուլունմայօր: Միւսիքիւրիմիլ, Մու-
գասսէսիլլ իտտիաւընտա տէյիլ տիր:
Մուսըլըլար՝ ֆրրգամըն ազաւընըն փէք
միւթէճանիս օլմամաւընըն ալէյհիմիլ պէ-
յիւք պիր տէյիլ օլարագ իլէրի սիւրմէսին-
լէր: Պու պիր միւտտէթ իչիւն մաթթէսի-

սիւֆ զարուրի կէօրիւնիւյօր: Գալար քի
պու պապտէ պիր պիրիմիլէն հիշ տէյէճէ-
յիմիլ օլմաւալ: Մալիւմ ա՛, թէնճէրէ թա-
վայա՝ «Սըրթըն գարա» տէյէ մուալէզէ
էթմիլ, օ տա ճէվապէն՝ «Սէնիւքի պէն-
պէն գարա» տէմիլ, ծնուն իչիւն պու նօղ-
թաւտան իքի թարաֆ տա շիւսիլիք հիշ
պահա էթմէզտէ տահա էյի էտէր: Մու-
խալիֆ ֆրրգանըն մուալաֆազ իյէթի իչիւն
մուգ թէտիր պիր յիսթըրն (գաւաղուլ) լու-
ղունը մալիւմ օլարագ, օ պապտէ տախի
պալթիլար պուլունաւըլարտա փարլամէնթօ
իչլէրինին տահա մալթազամ պիր ու-
րէթտէ տէվամ էտէճէյինէ իւմիտ էտէ-
պիրիւրիլ:

Ժուրնալընար.— Մէճիւսի Մէպուսանըն
Մահմուտ Շէվքէթ փաշայը իսթիզանը միւ-
նասիպէթիլլէ տէվրի սապըգա տիտ ժուր-
նալար մէսէլէսինին օրթայա աթըլմասը՝
օլ պապտէ մաթպուսթըն պէյանը էֆ-
քիար էթմէսինէ եօլ աչմըն տըր: Պազըլար
մէզքիւր ժուրնալարըն քիսաֆիէթէն իլան
օլունմաւընը թափսիյէ էտիյօրլար, սաիլէր
իսէ՝ տէվրի սապըգա ժուրնալընըլըք էթ-
մէք թէճըրպէսինէ աիւլմէմիլ օլան մէ-
մուրթընըն տալտի փէք աղ օլտուղունու,
վէ ժուրնալ իլէ սապըգանէ իսպարաթը
թէֆրիլ էթմէք միւշքիլ օլաճաղընը զիքր
իլէ՝ ժուրնալարըն թէլէֆ էտիլմէսինի թափ-
սիյէ էտիյօրլար: Էտիլնէ մէպուսու ֆէյ-
լէսաֆ Տօղ. Բիլա թէվֆիլ պու մաւտէյէ
տաիր Թէհէսիւսթ զազէթաւընտա ճալիպի
տիլգաթ պիր պէնա նէչը էթմիլ օլապ,
անտէ մէզքիւր ժուրնալարը՝ գըլմէթինի
զայ էթմիլ օլան փարա գաիմէլէրինէ թէչ-
պիհ էթմիլ տիր: Էվլէլա ժուրնալընըն
սէպէպի զուհուրը՝ տալմէլէրի էմրի մալի-
չէթտէ իսթիւլալտան մահմուտ էթմէք վէ
անլէրի իսթիւլէրի կիպի հաշայապիլմէք-
տէն մէն էթմէք արզուսու օլտուղունու վէ
պուսուտըն՝ պիլի ախլապէն էլիմ պիր տէ-

ընդէն ի սէփալէթ ու զիլլէթէ տիւղուրաիւ-
յիւնիւ զիւր էթտիքտէն սօնրա տէյօր քի,
«Ժուրնալըլլըլը հազգ կէօսթէրմէր խթէ-
յէնլէրին տիւսթուրը իֆաաէսի շու խտի :
«Էլպէթթէ համիյէթի օլան պիր աաէմ»
փաաիշահընը, մէմլէքէթինի սէպէն պիր ա-
աէմ» վաթանընա, փաաիշահընա գալըլը
խըյանէթ աաա էաիլէճէք պիր խապէր
իշիտիր, պիր հարաքէթ կէօրիւրոն՝ օնա
հիւքիւմէթէ հաապ էլ համիյէ իրապար է-
տէր» Անտէն սօնրա պու ընգալէթ ի իճ-
թիմաիյէնին (Ժուրնալըլլըլը) կիթտիքէ
խըզ քէսպ էտիպ, նիհայէթ պիր մունթա-
ղամ սիսթէմ շէքլինի ալըղընը զիւր է-
տէրէք մէգքիւր Ժուրնալլարըն հէմ աթի
նէպէ պիր տէրս ի պպէթ օլմաը իշիւն
հէմ աէ մէգքիւր Ժուրնալլարտան պաղը-
լարը սէնաաթը քիթապէթաէ մուհիւմ
էսէրլէր աաա էաիլէճէյի սէպէպաէն ան-
լէրին միւղալաանէյէ կէօնտէրլմէսինի թալ-
պիյէ էտիյօր : «Պու մէսէլէյի գարըշալը-
մազ՝ Պալաթ վէ Գաալմ փաշա մէգպէլէ-
լէրինի գարըշալըմալէ քէնտինէ իշ կիւճ
արամազ գապիլինաէն պիր շէյ օլաճազ
արը : Հալ պէօլլէ իքէն զէվալլը փօրիս նէ-
ֆէրաթընտան վէ էօթէ պէրի միսքին Ժուր-
նալըլլարտան պիր չօճուղուսու նէթի էթ-
մէք, իշիլ կիւճսիւզ, տճ սէֆիլ պրազմազ
ֆաիտէսիլ պիր նիւմայիշ տիր : «Միլիօն-
լար չալան՝ մէսնէտի իզգէթաէ սէրֆիրազ,
պիր գաշ զալուշու միւրթէքիպին ճալը
քիւրէք տիր» տէյէն Զիյա փաշայա հազգ
վէրէն պիր մուամլէ տիր պու !... Պու
կիւն թաիսիտաթը մէսթուրէ վէ հախօա
թահգիլ մէմուրու կիպի կէօլ պօյաճըլըզ
հաիմազ խթէյօրըզ... տէյօր : Միւմաիլէյ
սէվալմէ, պու ճուրնալլարտան հէր պիրինին
պիր զըյմէթ ի մուխաամինէսի վար խտի,
հաթթա իշիթտիյիմէ կէօրէ հիսապը ճարի
աէ աշըլըլը իմիշ, հանի, պիր խաֆիյէնին
փէյաէրիէյ վէրտիյի վէ իլէրիտէ վէրէճէյի
Ժուրնալլարա մահաապէն ալէլ հիսապ պիր

փարա ալմազ եօլու գապուլ էաիլմիշ իմիշ :
Զանն էաէրիմ ճիրօ մուամլէյսի պիլէ օ-
լուր իմիշ : Պիրիսի պիր Ժուրնալ թէրլիպ
էտէր, իամ եէրինի աշըզ պրազըպ տիկէր
պիր խաֆիյէյէ ալէլ տճէլէ տաթապիլիւր
իմիշ : Տէմէք քի աղիմ պիր պանգա մու-
մլէլէսի !... Իմտի սըլաաը կէլալքէ պիր
քիշի թէշհիր էթմէք քիտֆի աէյիլ տիր :
Արապալար տօլուսու Ժուրնալը պիր քիշի
եազմաաը եա... Խիւլաաա, զարաղա տիւշ-
մլէյէլիմ, եա պիւսպիւթիւն աշալըմ, եա-
խօա եազըպ գուրթուլալըմ, վէսալըմ»
տէյօր :

Իրաւն ահվալլը.— Մր. Շուսթըրըն կէ-
լէն հաֆթա զիւր էյլէաիյիմիլ մէքթուպը
սէմէրէ վէրմէյէ պաշայամիշ տըր : Միւմաի-
լէյս օ մէքթուպընտա՝ Բուսիայը վէ Ինկիլ-
թէրրալը շէտիտէն մուսիտէլէ էթմիշ օլուպ
Իրանը տիկէր աիւվէլ ի մուաղլաճաաան
պիրի կիպի միւսթազիլ պիր աէվէլէթ աէ-
յու ֆարըլ էթմիշ խտի : Շուա-էօ-Սուլթա-
նանըն էմլաքը մէսէլէսինաէ տէ Մր. Շուս-
թըր այնի ֆարգիյէ իզգէրինէ իշլէմիշ օլ-
աաղուճաաան Բուսիա պու քէրլէ հէմ Մր.
Շուսթըրա հէմ Իրանըն միլլի ֆըրգաաընա
ամէլի պիր տէրս վէրմէք խթէմիշ տիր :
Իրան իլէ գաթըլ աղաղա էաիլմիշ վէ Մր.
Շուսթըրըն աա աղլ էաիլմէսի հախօա սէ-
լահիյէթինին թահաիտ էաիլմէսի թալէպ
էաիլմիշ, վէ Բազմինի իշլալ էթմէք իւզ-
րէ 4,000 տըքէր Եօլա չըզալըլմըլ ալըր :
Բուսիանըն պու մուամլէսինին նէթիճէսի
նէ օլաճալը հալա մալիւմ աէյիլ տիր :
Քէնտի մաթթուպաթը վէրիլիրոն աքէրինի
կէրի շէքէճէյինի պէյան էաիյօր խտէ տէ,
օ «մաթթուպաթ»ըն տահա նէ հէյէթլէր
ալաճալը մալիւմ տէյիլ տիր : Պու սըլա-
աա Իրան հիւքիւմէթինին վէ շու կէնճ Ամէ-
րիգալընըն Բուսիա իլէ օղրաշաանըն եօլու-
նա պիլմէաիլէրի սէպէպաէն պու միւշ-
քիլէ տիւշաիւքէրի աշիքետօր տըր : Իրանըն

ճէնուպի էյալէթէրինտէ հիւքիւմէթսիզլիք
երկզիւնտէն էմնիյէթ ի ումումիյէ սէլպ է-
տիլմիշ վէ Ինկիլթէրա՝ հինտիսթանտան
ապէր կէթիլմիշ իքէն, շիմալտա տա Բու-
սիա իլէ պէօյլէ միւշքիլթ չըգարմագ
պէօյիւք պիր պասիլէթսիզլիք իտի: Պու
խաթա Իրանա փէք պահալըյա մալ օլա-
պիլիք:

Ինկիլթէրա մէ Ալմասիա Վիւնասէ-
պաթը. — Պու իքի տէվլէթին միւնասէ-
պաթը սիյասիյէսի պու կիւնէրտէ փէք
չօգ տիգգաթ ճէլպ էթմէքտէ տիր: Ալ-
մանիատա պիր ոլնֆ քիմսէլէր Ինկիլթէր-
այա փէք կիւնէնմիշ օլարագ հէր պիր
ֆուրսաթլա Ինկիլիզլէր ալէյհինտէ չէտիա
լիսան իսթիմալ էտիյօրլար: Անլէրին զան-
նընճա Ֆրանգօ-Ալման միւսահէպէսի էս-
նասընտա Ինկիլթէրա՝ Ալմանիայը թէհ-
տիտ էտէրէք անը քէնտի մաթլուպաթընը
թէնզիլ էթմէյէ մէճպուր գըլմը տըր:
Ալմանիա պաշ վէքիլի պու նէվ հիւճիւմ-
լէրին էօնիւնիւ ալմազա չօգ չալըշտը իսէ
տէ, օլմայօր քեամիլէն մէն էտէմէյօր:
Պու իսէ Ինկիլիզլէրի էփէյի թահրէք է-
տիյօր: Պու արատա Ինկիլթէրատա պիր
վագըա՝ պու հիստիյաթը թէշտիտ էթմէյէ
լըտմէթ էյլէմիշ տիր: Պագը ռէճիգը
մէպուսլար վէ զազէթալար կէչէն Սեպտ-
ալընտա աղ գալտը Ինկիլթէրա՝ Ալմանիա
իլէ մուհարէպէյէ թութուլաճագ իտի
տէյու խասպէր վէրտիլէր, հաթթա գափ-
տան Ֆէյպըր պիր նութգունտա պէօյլէ
պիր մուհարէպէ ինթիմալը կէշիրտիլէրի-
նի, վէ լաքին օ վագթտա Ինկիլթէրա
տօնանմասընը մուհարէպէյէ հազըր պիր
մէվգիտէ պուլունմատըլընը խասպէր վէր-
միշ տիր: Ինկիլիզ հիւքիւմէթի՝ Ֆրան-
սայա եարտըմ էթմէք իւզըր օրաու կէօն-
տէրմէյի թաոմիմ էտէրէք, ճէզաիր ի
Պրիթանիայը թէհիլէյէ մարուզ գըլմը
տըր տէյու իտտիա էտէնլէր տէ պուլուն-
մուշ տըր: Պու չէյլէր Ինկիլթէրատա

պէօյիւք հէյէճանը պատի օլմուշ, վէ Խա-
րիճիյէ նազըրընըն իսթիլզահը թալէպ է-
տիլմիշ տիր: Շու գատարը մալիւմ կէօ-
րիւնիւյօր քի, կէչէն Յուլիտէ ֆիլվագը
Ֆրանսանըն Ալմանիայա ճէվապը ըէտտ
վէրէրէք իլանը հարպ էթմէսի փէք եագ-
լաշմը, վէ լաքին Ինկիլթէրանըն Ֆրան-
սա թարաֆընը թութաճաղը անշալըմագ-
լա Ալմանիա քէնտի մաթլուպուրնը թէն-
զիլէ մէճպուր օլմուշ իտի: Օ սըրալարտա
Ինկիլթէրա Մալիյէ նազըրընըն պիր զի-
յաֆէթտէ սէօյլէտիյի շու սէօզէ տախի
պէօյիւք էհէմմիյէթ աթֆ էտիլմէքտէ
տիր: — Միւշարիլէյ հտէմիշ իտի քի,
«Ինկիլթէրանըն մէնաֆիլինէ հայաթի
պիր սուրէթտէ ալագատար օլան մէսէլէ-
լէրտէ՝ կէօյա միլլէթլէրին գապինէլէրինճէ
Ինկիլթէրանըն չօգ պիր էհէմմիյէթի եօգ
իմիշ կիպի մուամէլէ էտիլմէսինէ Ինկիլիզ
հիւքիւմէթի գաթիյէն միւսաատէ էտէ-
մէզ» Տիկէր թարաֆտան Ինկիլիզ զա-
զէթալարը Ինկիլթէրա տօնանմասընըն
մուհարէպէյէ հազըր պիր հալ ու մէվ-
գիտէ պուլունմատըլընա տաիր պէյան
էտիլէն էֆքեարը ճէրհ վէ թէքզիպ էթ-
մէքտէ տիրլէր: Սըր էտուըրտ Կրէյին
Փարլամէնթօտա վէրէճէյի իզահաթա փէք
մէրագ իլէ ինթիլար էտիլմէքտէ տիր: Վէ
պու իզահաթտա մուհիմմ մէսէլէ շու օ-
լաճագ տըր, եանի Ֆրանգօ-Ալման միւ-
սահէպէսի էսնասընտա Ինկիլթէրա էվ-
րօփա ասայիլինի եախօտ քէնտի մէնա-
ֆիլինի թէէմին էթմէք իչիւն մի, եօգսա
Ալմանիայը մուհարէպէյէ սէվգ էթմէք
իչիւն մի իչլէտի: Պու արատա Ալմանիա-
տա ճարի օլան պիր ֆիքրէ կէօրէ, Ալ-
մանիար Ինկիլթէրա իլէ իթիլաֆ վէ տօսթ-
լուգ թէշքիլինէ սայ էտիյօրլար: Պունը
Ինկիլթէրատա տախի ճիտտէն իսթէյն-
լէր վար տըր: Լաքին պունա Ինկիլթէրա-
նըն վէրտիյի ճէվապ շու տըր քի, Ինկիլ-
թէրա էվլէլէրի տօսթլարընը թէրք էտէ-
րէք եախօտ անլէրին (Ֆրանսա իլէ Բուսիա
տէմէք իսթէնիլիք) զիյանընա Ալմանիա իլէ
եհնի պիր տօսթլուգ պաղլայամագ:

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

Թ Է Ն Գ Ի Տ Է Ժ Է Վ Ա Պ

Պիր շախուր մէճհուլ թարափընտան
«Մուհամմէտ իլէ Մէսիհ արասընտա հաւո-
սըլ փարդլար», սերլէվհալը եազըլան ըի-
սալէյէ «Տին և օլունտա» նամ' ետզմըշ
օլտուղում ըհտտիյէյի Բահնիլմա զաղէ-
թասընըն սահիպ ի իմթիյալը վէ միւտիր ի
մէսուլը հէմէհրիմիլ Գրիգորեան Յովհան-
նէս էֆ. միւթալաա էտերէք, միւհիթէվի
օլտուղու մէպուհիսի խիւլասէթէն 40
նոմէրօլը զաղէթասընա տերճ էթմիլ, վէ
սայէ ի մէշրութիյէթաէ թէասսիւլ վէ ա-
տալէթլէ տէյիլ, հազիգաթը կէօրիւլ
կէօսթէրմէք միագսէտիլլէ տինի մէսէլէ-
լէրաէն զարտաշճասընա պահս էթմէյի
թէնսիպ, վէ պու ճիհէթլէ կիւզէլ պիր
նուսունէ կէօսթէրմիլ օլտուղումուղտան
պիղի թէպրիք էթմիլ տիր :

Անճաղ պազը ոլրատա սատատտան
չըգըպ մէվըույա տօլլու ալագասը օլմա-
յան մէսէլէ մէյտանա կէթիրմիլ օլտու-
ղումուղտան գըմէն մէսլէքիմիլի, վէ իւ-
չիւնճիւ, տէօրաիւնճիւ իթիրալա վէրիլէն
ճէվապըմըլը թէնգիա էթմէք ֆիքրինաէ
պուրլունմուշ ուրր : Իյհարը հազգ նիյէ-
թիլլէ մէպահասէ ի տինիյէ հէր վազթ
մէշրու վէ մագպուլ տըր : Ճէնապը հազգ
ֆէյլամպեր ի զիշանըմըլա խիթապէն՝ «Է-
տիլլէ ի գաթիյէյի ֆէհմէ միւսթաիտ օ-
լան խալվաա վէ հիւքէմալը մէգալէ ի մահ-
քէմէ վէ էտիլլէ ի եաղինիյէ իլէ, վէ իա-
լուքը եաղինիյաթտան աճիլ օլան ա-
վամը ալլըարընըն իտրաք էտէճէյի մէվի-
ղէ ի հասանէ՝ վէ խիթապիյաթը մագ-
նիէ իլէ տինի իսլամա տալէթ պուլուր :
Հազգը իսլա (գապուլ) էթմէյէն մուան-
նիտինի տէ թուրուգը միւճատէլէնին ահ-
սէնի օլան ճէտէլ, եանի էտիլլէ ի մէշհու-
րէ իլէ իլգամա չալը պուլուրուլուր : Թու-
րուգը իսթիտըլտան խասմը թաղլիթ

գատտ օլունան» չիր, վէ մաղալթա թա-
րիգլէրինտէն թահգիրէն (սաղընուրմագ)
միւճատէլէյի էլլէթի հէյէ ահսէնու գալ-
լիլլէ թագեիա պուլուրուլուր : Փէյ-
զամպեր ի հիտալէթրէհպերիմիլին օ եօլ-
տա հարաքէթ պուլուրաուղու կիպի իւ-
լէմա ի իսլամտա՝ միւպահէսէ ի տինիյէ եօ-
լունտա իլմի Բէլամը թէլիֆ պուլուրմուշ-
լար տըր : Միւթէրիլ ի մէճհուլ ճէվապ
եաղմագտան՝ ֆիքրիմիլաէ Խրիթիյան իլէ
Խալամ արտաընտա տալէթ եա նէֆրէթ
պրապմագ օլմալըպ եալընըլ քէնտի նօգ-
թա ի նաղարըմըլտան տա տէյիլ, Բիւ-
թիւլ ի Մուգատաէսէ շէհատէթիլլէ մա-
գուլ ճէվապլար իրատ էտերէք իպրազը
հաղգանիյէթ իտի : Միւմաիլէյհ Յովհան-
նէս էֆ.նին պու կիպի միւպահէսէլէրի
թաալիպ, վէ պու խուտտ տա պիղի թէպ-
րիքինէ արզը մէմուսիլլէթ էլլէրիլ : Ան-
ճաղ մէսլէքիմիլի թէնյիտաէ, Մուհամ-
մէտ գաթլ վէ զարէթ (եաղմա) էթմիլ
մի, էթմէմիլ մի, սիւալը իլէ ուղրաչըր ի-
քէն Սալուսը շէրիֆ թալիմինի մէյտանա
կէթիրմէմիլ միւնասէպէթսիլ օլտուղու
իտտիասընա ճէվապէն տէր իլ քի, պիլ
Սալուսը Շէրիֆ Կանի թէպիս պահսընը
գաթլ ու զարէթ սիւալընա ճէվապէն
իրատ էթմէտիք : միւթէրիլի մէճհուլ՝ օ
սիւալ արտաընտա ճիւմլէ Մէսիհ միլլէթ-
լէր՝ Միւպիմանըլըն տինինի թէմամէն
եանըլը հիտապ էտիյօլլուր տէմիլ իտի,
պիլաէ օ միւնասէպէթլէ ճնա ճէվապէն
Խալամիլլէթ վէ Նատրանիլլէթին իւսա ի է-
սասը օլան թէվհիտ վէ թէպիս մէսլէսինի
զիքրէ մէճպուր օլմուշ իտիք : (Բէտաիյէ-
նին ճնճը սահիֆէսինէ նաղար օլունա :

Միւմաիլէյհ Յովհաննէս էֆ. Սալուսը
շէրիֆ աղիտէսինի պիր չօգ տինաաչարմ'
կիպի էյի սնրամաուղըմը, վէ քէնտիլլէրին
անըաուղընա կէօրէ՝ Սալուսը շէրիֆ ա-
ղիտէսի Վահտէթ ի իլահիյէ պահսընտա
Միւպիման իլլէմաընը շաչըրան նիճէ մէ-

սէլէլէրէ գանաաթպախը օլան ճէվապ իտիյինի, վէ օ տա պահսը տիկէր օլաու- զունու եազըյօր :

Սալուսը շէրիֆ ագիտէսի Միսիհիլէ- աէն վէ օ եօլաա եազըլմը օլան քի- թապլարաան անլատըղըմըզ կէօրէ, ըէտ- տիյիմիզտէ եազըղըմըզ կիպի իւչ օլան պիր Ալլահ իթիգատընտան իպարէթ տիր : Պուխար իլէ սահապ (պուլութ) վէ մաթա- ընն (եազմուր) իթթիհատը, վէ եա պիր շախսըն սըֆաթը ատիաէ իլէ իթթիսաֆը, վէ եա հէրարէթ ի նարըն սուլա վէ տէմիրէ հուլուլու կիպի թէմսիլէր իլէ պու թէպիսի թէվհիտէ չալըչը իտէլէր տէ, զէվաթը միւթէզալլիլէր իթիրաֆըն- տան եազալը գուրթարամատըղլարընտան Արիյուս կիպի նասարի ֆէյլէսուֆլարը՝ պու մէսէլէյի ինքեարա մէճպուր օլմուչլար տըր : Սալուսը շէրիֆ ագիտէսի պու եազըղ- լարը կիպի տէյիլ տէ ազլա մուվաֆըզ պիր սուրէթտէ Վահտէթ ի Ալլահա տէ- լալէթ էտէրսէ, զաթէն Վահտէթ ի իլա- հիյէյի իսպաթ մաթլէպիմիզ, պիլէմէտի- յիմիզի էօրէնմէք մէսլէքիմիզ օլաուլունտան միւմաիլէյհտէն մուվազզահէն պունուն պէ- յանընը թալէպ էտէրիլ : «Պահսը տիկէր տիր» տէյու սափուշմասընա գանաաթ էթ- մէյիլ, չիւնքի պու սէօզ միսիօնէրլէր թա- ըաֆընտան՝ «Տին պահսը ազլա սըղըմալ» տէյու վէրիլէն սէօղիւն թապիր ի ախէրի իտի :

Սանիէն . — Միւմաիլէյհ իւչիւնճիւ իթիրազընտա «Մէվլուր պահս՝ հազրէթ ի Մուհամմէտ զէվճէլէրինէ օ վազթըն աուէ- թինճէ մէշուր պիր սուրէթտէ նիքեահ- օլտու մը, օլմատը մը տէյիլ, շու նիքեահ- լար Մուհամմէտտէ նէ ճինս հայաթը ըրուհիյէ պուլունսուլունու կէօսթէրիյօր, սիւալընտան իպարէթ տիր : Ելլի ալթմըշ եաշընտա պիր քիմսէ պիր գաչ գարըսը վար իքէն ևինէ տէ սօգուլ եաշընտա պիր գըզ ալըրսու տնտէ նէ ճինս ահվալը ըու-

հիյէ, նէ ճինս հիսսիյաթ ճարի վէ հա- քիմ օլտուլունը իմա էտէր : Պու ֆէննի պիր մէսէլէ տիր» տէյօր : Կէօյա մէվլուր պահս հազրէթ ի Մուհամմէտին հայաթը ըրուհիյէսինէ իթիրազ իքէն, պիզ անա ճէ- վապ վէրմէյէրէք նիքեահըն մէշուր օլտու- զունու պէյան իլէ կէչաիյիմիզ իատիա- սընտա պուլունույօր :

Հուլաու քի՝ միւթէրիզ ի մէճհուլ Սուր- ըէ ի նիտանըն իւչիւնճիւ այէթինի իրատ, վէ հազրէթ ի Մուհամմէտ տէօրթտէն զի- յատէ գատըն վէ ճարիյէ ալմասընտա Ալ- լահըն քէլամընը իճրա էթմէտիյինի եազ- մըշ, վէ մէվլուր պահսը պունտան ի- պարէթ պուլունմը օլմալլէ, անա ճէ- վապէն ֆէյլամպէրիմիզին տէօրթտէն զի- յատէ նիքեահը՝ ախէր այէթ վէ էմրի իլահի իլէ օլտուլունու եազմը իտիք . (70նճի սահիֆէյէ նազար օլունա :

Միւնագգիտ ի միւմաիլէյհին՝ «Պու մէ- սէլէ հայաթը ըրուհիյէ սիւալընտան ի- պարէթ տիր» տէմէսի, քէնտիսինին թէտ- գիզաթը ֆիքրիյէ նէթիճէսի օլան պիր թէվճիհ իսէ տէ, միւթէրիզ տէ պունա մէմուեն օլաճազընտան, պիզ պունա «Թէվճիհ ի պիմալա եէրդա սահիպու» տէ- յուպ կէչմէք իաթէմէյիլ : Պէլըր ըիսալէմիզ սարիհէն տէյիլտէ տէ իչարէթէն պունա ճէվապը մու թազամմին իտի : Չիւնքի հազ- ըթ ի Մուհամմէտին սօգուլ եաշընտաքի Այիլէյի թէշրի իչիւն թէզէվիլիւճիւնտէ միւնագգիտ ի միւմաիլէյհին տէտիյի կիպի պիր գաչ գարըսը եօգ իտի, անճագ Սուտա հազրէթլէրի վար իտի քի՝ օ տա թալթիֆ իչիւն թէզէվիլիւճ էտիլմիշ միւ- սիննէ պիր գատըն օլմալլէ նէվալէթինի Այիլէյէ թէրք էթմիշ իտի . վէ Այիլէտէն պաչգա նիքեահ էթաիքլէրի գատընլարըն ճիւմէսի սէյիպէ (գըզ օլմայան) օլուպ, միւճէրրէա գազա ի շէհվէթ իչիւն տէյիլ լահիքմէթիհու թէզէվիլիւճ էտիլմիշ իտի : Բէտալէնին 72նճի սահիֆէսինտէ պունլար

այլը պիր սուրէթատ եազըմը տըր : Հազրէթի Այիշէ տօգուզ եաշընտա իսէ տէ , ապլէ եանի էթլի վէ ճանլը , մուգ-թէտիրէ պիր գատըն իտի : Եազըմայան հայաթը րուհիյէ սիւալընը կէօրիւպ տէ շու եազըման շէյլէրէ աթֆը նազար էտիլ-մէմէսի հազգտան թէամմի (հազգը կէօր-մէմէսի) գապիլինտէն օլմաղլէ պուռու սէվ-կիւլի հէմշէհրիմիզէ միւնասիպ կէօրմէ-յօրըզ :

Պու թաֆսիլաթա կիրիշմէյէրէք շէյ-լէ ճէվապ սա վէրիլըր քի , հազրէթի Մուհամմէտ Սիւլէյման վէ Տափուտ փէյ-ղամպէրլէր կիպի միւթէաատիտ գատըն ալմասը , վէ ճարիյէլէր իթթիսազը տէ-գաիգի հիքմէթէ վազըֆ վէ հայաթը րուհիյէսինին մանապիյաթա միւնաթըֆ օլ-տուզունա տէլալէթ էտէր : Չիւնքի ճէ-նապը Հազգ վազթը մէվուտա գատար պու տիւնեայը իմար իշլին նէվի ինսանը իսալ վէ անա գուվլէի թէնասիւլիյէյի էտա պույուլըմը տըր : Հազրէթի Մէսիհ կիպի շու տագիգէ , վէ շու վէտիէի ի-լահիյէյի թէրք վէ իհմալտան իսէ իրա-տէի իլահիյէ աաիրէսինտէ վէ քէնտի իզթիտարը , մէվգի վէ մուհիթի նիսպէ-թինտէ օ գուվլէի իմալ , հիսսիյաթը րու-հիյէսինին թէալլիսինէ տէլալէթ էտէն պիր քէմալ վէ իւմմէթինէ մուհիպի իմ-թիտալ պիր հիւնի միտալ տըր :

Սաշիսէն . — Տէօրաիւնճիւ պահսընա վէրիլէն ճէվապտա «Կիւնահըն էնվալընա տաիր վէրիլէն թարիֆէյի պիզ գապուլ էթմէյօրըզ : Շու հալտէ օլթահտիտ իւզէ-րինէ գուրուլան մանթըզի պինա պիզճէ չիւրիւք տիր» տէյօր : Կիւնահըն էնվալընա տաիր վէրիլէն թարիֆէ միւմաիլէյին եօգարըտա նագլ վէ հիքեայէսի կիպի կիւնահը քէպիրէ վէ սաղիրէ , վէ թէրքի էվվէլի տէնիլէն զէլլէյէ (խաթա) թազ-սիմտէն իպարէթ իտի : Աճէպա գապուլ էտիլմէյէն վէ չիւրիւք օլան նէրէսի տիր :

Կիւնահըն ճիւմէսի տէ եէքնէսէզ (պիր թարգմտա) վէ պիր տէրէճէտէ տիր , պէօ-յիւք վէ քիւչիւլիւ եօգ տըր ,» տէնիլէճէք իսէ , էվվէթ ինսան կիւնահընը իսթիզ-ֆար էթմէսի լազըմ իսէ տէ , եէքտիկէրէ նիսպէթի թէֆապիլէթլէրի պէտիհի տիր : Մէսէլա , պիր ատէմէ պիր սիլլէ վուրմաղլէ գաթլ էթմէք պիր տէյիլ տիր : «Չէլլէ» քի պիր քիմսէ եափտըղը հասանէյի մաֆէվ-զինէ նիսպէթլէ սէյիէ (ֆէնալըզ) մագա-մընտա կէօղէթմէսի էն պէյիւք ուպու-տիյէթ վէ ուլվիյէթ տիր : Գապուլ էտիլ-մէյէն ճիհէթի պէյան էթմէյէրէք Չիւրիւք Տիր տէյու կէշմէք ֆէննի միւպահէսէճէ փէք չիւրիւք տիր : Միւմաիլէյի հէմշէհրի-միզաէն պու մէգալէմիզի այնէն զազէթա-սընա տէրճ իլէ թալէպ էթտիյիմիզ ի-զահաթա հիմմէթ պույուլմասընը քէմալը խահիշլէ արզու էյլէրիզ , վէսսէլամ :

ԷՏԻՊԻ ԱՅՆԹԱՊԻ

1329 Ձիզասէ 11

Ի Խ Թ Ա Ր

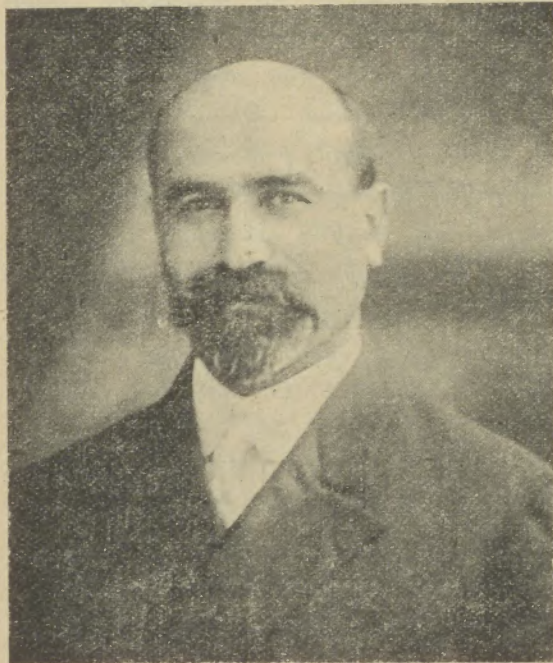
Միւնիթէրէմ հէմշէհրիմիզին ճէվապնամէսինի մաէլ իֆթիսար տէրճ էյլէտիք : Թալէպ էթտիք-լէրի իզահաթը իլէրուտէ վէրմէքիլի վատ էտէրիզ : Ե. Գ. Գ.

ԹԱՐԻԻԻ ՕՍՄԱՆԻՏԷՆ ՊԻՐ ՆԷՊՁԷ

ՎԵՐ. Մ. Կ. ՓԱՓԱՁԵԱՆ, ՆԻԻ-ԵՕՐԳ

1.

Պունտան 90 սէնէ ագտէմ Եունան Արշիփէլինին էհալիսի չօգճա Բուսիանըն թէշվիզիլլէ տէվլէթի Օսմանիյէյէ գարշը իսեան էտիպ իսթիզլալիյէթ իաուիպսընտա պուլունտուլար : Նէթիճէսինտէ զուհուր էտէն միւճահէտէ իւշ մէնզիլլէ թագսիմ էտիլէպիլիր : Իլք իւշ սէնէտէ Եունանլար սալթ Օսմանլը օրտուսու իլէ օղրաշարազ կեահ զալիպ կեահ մաղլուպ օլտուլար : Սօնրա Սուլթան Մահմուտ պաշըճա Մը-սըր օրտուսունըն մուալէնէթիլլէ Եունան-լարը էզէրէք հէման հէման իսեանը պաս-տըրմազ նօզթասընա կէթիրտի : Էննիհա-յէ էվրօփա իշին իշինէ գարըշարազ Օս-

ՎԵՐ. Մ. Կ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

մանը Մըսրը տօնանմանը փարէլէյիպ Եունանիսթանըն իսթիզլայիյէթինի թէէմին էթաի : Նագլիյէթիմիզին պիտայէթ հօգ- թասը պալատէ մէգքիւր իքինճի մէնզիլ տիր :

Սուլթան Մահմուտ եալընըզ պաշնա Եունան հարէքէթինի թէսքին էտէմէյէ- ճէյինի անլամալլէ , Մըսրտան Մուհամ- մէտ Ալի փաշանըն օրտու վէ տօնանմանըն իմտատա տալէթ էթմէյէ մէճպուր օլտու :

Պու զաթ քիմ իսի :

Մուհամմէտ Ալի (1769տա միւթէվէլ- լիա) պիր Ապանիալը քէօյլի ֆամիլեա- սընտան իսի : Տահա 29 սիննինտէ իքէն պիր պաշը պօղուգ թապուրունըն պաշնա կէչիպ անլէրի Նափօլէօնա գարըն գուլ- լանմազ իւզրէ Մըսրա սէվգ էթաի : Ա- պուքիր մուհարէպէսինտէ (1799) Նափօ- լէօն թիւրք օրտուսունը միւնհէզիմ գըլար- զընաա՝ պու ուֆագ թապուր հէման տէ- նիզէ սիւրիւլմէքէ գօմանտանը կիւճպէլա պօղուլմագտան գուրթուլտու : Մուհամ- մէտ Ալի՝ պիր տէֆա օլսլամագլէ էօլէն

պիր փիրէ տէյիլ իսի : Իքի սէնէ սօնրա Մը- սրաա ալտէթ իլէ Բահմանիյէ մուհարէ- պէսինտէ պիր սիւվարի ալայընըն պա- շնաա շէճաաթ իպրազ էտէրէք քէսպ ի շէօհրէթ էթաի : Արթըզ հէր ճինա ճէնիէ կիրիպ չըգաը : Հալ ու վաղթըն իճապա- թընա կէօրէ՝ կեահ Մէմլուքլարա կեահ Սուլթանա , կեահ Ֆրանսըզլարա , կեահ Ինկիլիզէրէ գարըն սիւահ գալարրուր : 1805տէ Դահիրէնին շէյսլէրի էնվիէն իւլճէր- րէյնի ինթիսապ մէպտէսիյէ անը Մըսը- ըն փաշասը տէյու իլան էթմէլէրինի միւ- թէպագըլպ՝ Սուլթան Մահմուտ տախի պա ֆէրմանը շահանէ օ ինթիսապը թատարգ էթաի : 1813տէ Արապիսթանտա Վահա- պիլէր իսեանը զուհուր էթմէքէ Փա.տի- շահըն թէքլիֆի իւզէրինէ , Մուհամմէտ Ալի անը պատարրմագ էմէլիյէ օրտուսու- նը օրայա սէվգ էտիպ , Մէքքէ իլէ Մէ- տինէյի խէլաա էթաիքտէն սօնրա՝ քէնտի- սի Մըսրա ալտէթ , վէ եէրինէ օլլու (եա օղուլլու զու օլան) Իպրահիմի թային էթ- տի : Պու սօնրաքի՝ Սիւրիա վէ Անասուլու էհալիսինէ մալիւմ օլան չօլ մէշուր Իպ- րահիմ փաշա տըր : Իպրահիմ փա- շանըն Արապիսթանտա սէֆէրի իքի սէնէ տէվում էթաի : Վահապիլէրի քեա- միլէն իթաաթա կէթիրաիքտէն մա- տա՝ Արապիսթանը տէնիզասիլինտէն 400 միլ գատար իչէրիսինէ զատար զապթ էթաի : Փաշա իլէ օրտուսունըն պու սէ- ֆէրտէ գալանտըլը ադքէլի թալիմ ու մէհարէթ պիր գաշ սէնէ սօնրա նէ գա- տար իչէ հարատըլընը իլէրիտէ կէօրէճէ- յիլ : 1819 , Դեկտեմբեր 11տէ Իպրահիմ փաշա մուզաֆֆէր օրտուսու իլէ պիլիքտէ փէք տէպտէպէլի սուրէթտէ Դահիրէյէ տախիլ օլտու : Անտէն սօնրա պապա վէ օղուլ գօրգուսուլճա հէր թարաֆա սիւր- սալ էտէրէք , խուսուսա ճէնուպ վէ զարպ ճիհէթլէրինտէ Մըսրըն հուտուսընը գաթ պէ գաթ թէվսի էթաիլէր : Խարթում

չէհրի 1823տէ թէէսիս էտիլտի : Պու վազըալար՝ Էվրօիա աէվէթլէրինին կէօ-
ղինիւ աչըպ ալէմի սիյասիյաթտա պիր
եէնի գուվլէթին պաշ գալարմըլ օլտու-
ղընը անլէրէ գուվլէթիճէ հիսս էթտիրտի :

Սուլթան Մահմուտ Մըսըր փաշասընըն
սէրիէն պէօյիւմէքտէ օլան նուֆուզունը
հասէտ վէ վէսվէսէ իլէ կէօզէթմէքտէ իտի
իտէ տէ , քէնտիսինին Եունան իլէ պաշա
չըգամայաճաղընը տախի հիսս էթմէքլէ
րէսմէն քէնտիսին պէնտէսի, ամմա ֆիլիլէն
րազիպի օլան Մուհամմէտ Ալիտէն իս-
թիմուաա էթմէյէ րազի օլտու : Փազար-
ըղըն շուրութը շունաան իպարէթ իտի,
Կիրիտ ատաուը աէրհալ, վէ Սիւրիա իլէ
Շամ վիլայէթլէրինին փաշալըղը Եունան
սէֆէրինտէն սօնրա Մուհամմէտ Ալիյէ ,
Եունանիսթանըն Մօրիա նամ գըթասը
տախի օղլու Իպրահիմին իտարէսինէ թէս-
լիմ էտլիմէլի : Պու մուայլէն անլայըլ իլէ
Մուհամմէտ Ալի փաշա՝ Սուլթան Մահմու-
տը Եունան պէլասընտան խէլաա էթմէյի
տէրիւհաէ էյլէտի : Մուհամմէտ Ալի
խայալը իլէ մէֆթուն օլտուլու Մըսըր
իմփէրաթօրուզունու թէէսիս էթմէնին
չարթը, գուվլէթի պիր օրտու վէ սօնան-
մա թէտարիքի օլտուզունու պիլտիլինտէն ,
պիր գաշ սէնէտէն պէրու օրտուսընը
Ֆրանսըզ զապիթլէրի իլէ թալիմ էթտիր-
մէքտէ , վէ էփէյի պիր գուվլէթի սօ-
նանմա տախի թէճհիզ էթմէքտէ օլմուշ
իտի : Հաթթա օրտունըն ուտուլը ճէտիտ
իւզրէ թանղըմը էանասընտա Իպրահիմ
փաշա պիր ատի նէֆէր մադամընտա աու-
քէրի թալիմ գապուլ էթմէյէ թէնէզգիւլ
պույուրտու : Արապիսթանըն իզլիմինտէ
թէր վէ գան տէօքմէյէ ալըշտըգտան սօն-
րա նափօլէօնըն զապիթլէրինին էլի ալթըն-
տա ֆէննի հարպը թահալ էտէն պու
Մըսըր օրտուտու , էվլէլա Եունան նիմէ-
զիքէսինի սօնրա տա մէմալիքի Օսմանիյէ-
յի թէսիսիքէ գըյամլէ թարիսի Օսմանի-
տէ պիր ճէտիտ վէ ճալիպ սաֆհէ աչտը :

ԱՍՐԸՄԸԶԸՆ ՊԷՕՅԻԻՔ ՊԻՐ ԱՏԷՄԻ

ՏՕԳ. Ա Ս. ՆԱԳԳԱՏԵԱՆ

Պէլքի հիշ պիր ղէման տիւնեա՝ չիմտի-
քի օլտուլու գատար միւշքիլ պիր վազի-
յէթտէ պուլունմամըլ իտի : Էվրօիատա
էհալինին թէքէսսիւրիւ, թիճարէթ վէ սէ-
նայիտէ օլան րէգապէթ, միլլէթ վէ հիւ-
քիւմէթլէրին մէնաֆիլինին եէքտիկէրէ օ-
լան մուխալէֆէթի տիւնեայը էօյլէ պիր
հալէ կէթիրմիշ տիր քի , չիմտի իտարէ
պաշընտա պուլունանլար կէշմիշ ասրլարտա
օլտուլունտան չօգ զիյատէ պատրէթէ վէ
պէօյիւք պիր ֆիքրէ միւհիթմաճ տըրլար :
Ինթէրօսս (մէնաֆի) թէլլէրի պիր պիրինէ
էօյլէ գարըշմըլ վէ չէպէքէլէնմիշ տիր քի
պիր քէօշէտէ զուհուր էտէն ուֆազ պիր
մէսէլէ՝ պիւթիւն տիւնեայը տիթրէտիպ
թէլաշա տիւշիւրիւյօր : Պէշ օն պին Մալի-
սօր վըզըրթըսը պիլէ Էվրօիա միլիօնլարընա
վէ օրտուլարընա էնտիլէ վէրիյօր . տիւնեա
միւսէլլահ վէ աթէշ իւզէրինտէ տուրու-
յօր . ինաան պունլարը կէօրտիւքճէ , տիւ-
շիւնտիւքճէ աճէպա պունա չարէ պուլա-
ճազ վէ շու իմքեանսըզ կէօրիւնէն մէսէ-
լէլէրի հալլ էտէճէք պէօյիւք պիր ատէմ
գա՛լմատը մը, Պիզմարգլար, նափօլէօնլար,
Փիթլէր, Ալեքսանդրլար տարը կէշտի՝ մի ,»
աէյու սիւալ էտիյօր :

Պու սիւալա իւք պազըլտամէյուսիլէթ-
տէն պաշպա պիր ճէվապ եօզ տըր : Չիւն-
քի պու տրատըղըմըղը տիւնեանըն պէօ-
յիւք մէվգիլէրինտէ պուլունուպ , կէօզէ
չարփան զէվաթ արասընտա պուլամամազ-
տայըլ : Ալաման իմփէրաթօրը՝ արչասընտա
տուրան պիր միլիօն սիւնկիւ սալէսինտէ
սէյլէտիլի պէօյիւք սէօզլէրի , Ապտիւլ
Համիտէ վէ Մօրօգա գիյարէթլէրի , Էա-
խօտ Երուտուլէմ Ֆաթիհի Սալէտալին՝ մէ-
զարընա գօյտուլու չէլէնկլէրի իլէ , քէզա
Բուսիա Չարը՝ Ագտաի չարգ սիյասէթի,
Սիպէրիա զընտանլարը , Մէհմէտ Ալիյէ
ռամլիմիլէթի, վէ Ֆինլանտիտ փօլիթիզասը

իլէ պու իւնվանա լիյագաթ կէօսթէրմէմիշ տիր, վէ տիւնեա մէսէլէլէրինի հալլ էտիպ տիւնեայը իսլահ վէ իֆլահ տէյիլ, տահա միւշքիւլ վէ թէհլիքէլի գըլմիշ տըրլար: Պիլա չիւպհէ Հաղգը փաշա վէ Հիւսէյին ճահիտ տախի օլ մէվգիլի իհրազա մու վաֆֆազ օլմատըլար:

Էվֆէլքինին 75 օղգա աղըրըղը, մէշ հուր «ատլ ու իհսան» էղպէրի, Բուսէլի վէ թարապլուս իծրաաթլարը, սօնրաքինին Էվրօփայա մէյտան օղումալարը «Միլլէթ ի հաքիմէ»-ի վէ Սալիպիյուն ճիհատ վաղլարը տարըմըղտա իշ կէօրէճէք պասիրէթ վէ տէհայա մալիք օլմատըղլարընը իսպաթ էլլէտի:

Փագաթ տիւնեամըղ պօշ տէյիլ տիր, էօթէտէ Ֆրանսատա էօյլէ պիր զաթ վար տըր քի, սէսիղ սէտասըղ օլարադ տիւնեա ումուրունա թէհսիր էթմէքսէ, վէ պէօյիւք իշլէր կէօրմէքսէ տիր:

Պու զաթ Ֆրանսա Պահրիյէ նաղըրը միւսիւ Տէլգասէ տիր: Միւսիւ Տէլգասէ՝ Ֆրանսանն ճէնուպընտա պիր գասապատա տօղմուշ օլուպ, սէպալլէթինտէ պաղլէպան չըրագըլըղ էթմիշ, գասապա մէքթէպինտէ վէ կիճէ մէքթէպլէրինտէ թալիմ օլունմուշ, էնճամ օ գասապատա զաղէթա նէշը էթմէյէ պաշլամըշ, սօնրա պունա տա գանաաթ էթմէյիպ՝ Փարիզտէ պիր պէօյիւք զաղէթա տաիրէսինէ կիրմիշ, վէ էնճամ «Րէփիւպլիք Ֆրանսէլ» զաղէթասընըն միւսլիֆլիյինի տէրիւհտէ էլլէմիշ տիր: Պու զաղէթատա նէշը էթտիյի մէգալլէլէր, ալլէլիսուսուս մէմլէքէթին ումուրը խարիճիյէսի հաղգընտա եաղտըղը պէնտէլէր վէ միւթէլաալարը օ տէրէճէ տիղգաթ ճէլպ էլլէմիշ տիր քի հիւքիւմէթ թարաֆընտան խարիճիյէ նէլարէթինտէ պիր մէմուրիյէթէ տալլէթ օլունմըշ, վէ պուրատա կէօսթէրտիյի ֆաալիյէթ սայէսինտէ խարիճիյէ նաղըրը օլմուշ տըր:

Միւմալիլէյհ հէր նէ գատար պէլլիսիպ

պիր մահալ վէ աիլէտէն պաշլամըշ, վէ շախսի ճէհա վէ գապիլիյէթլէրի իլէ թէրաղգըր էլլէմիշ իսէ տէ, քէնտի խուսուսի տօսթլարը արատընտա գրալար, գօնթլար վէ էն մէշհուր սիյասիյունը սայըշտըրապիլի: Գրալ էտուարտ՝ քէնտինին սամիմի տօսթու իտի, վէ Բուսիա իմիլէրաթօրը իլէ տիղ տիղէ գօնուշըր իտի: Պունլար վէ տիւնեանն պէօյիւք զաթլարը Փարիզտէ օլտուղլարը զէման չօղճա Տէլգասէ իլէ վաղթ կէչիրիլլէր: Պու զաթըն պէօյիւքիլիսիւ՝ սէսիղ սէտասըղ տիւնեա տա փէք մուհիմմ իշլէր կէօրմիւշ օլմասը տըր: Շու եաղըն սէնէլլէրի կէօղ էօնիւնէ կէթիրիպ, պէօյլէ գըստա պիր միւտտէթտէ տիւնեա թարիխնտէ հասըլ էլլէմիշ օլտուղու թէհսիրաթը սէյր էլլէտիքճէ ինսան հայրան օլուր: Փաշտա մէսէլէսինտէ Ֆրանսըղ — Ինկիլիզ մուհարէպէոնին էօնիւնիւ ալըպ՝ տիւնեայը պէօյիւք պիր աֆէթտէն գուրթարան պու զաթ տըր: Պիւթիւն Ֆրանսա՝ էն պէօյիւք վիւքէլատան էն ատի էհալիյէ գատար Ֆրանսըղ աթէշի իլէ թուլթուշուպ, պիր թարաֆտան մուհարէպէ նիտա էլլէր վէ հաթթա անըն գօնաղըր էօնիւնէ կէլիպ, «Գահր օլտուն Տէլգասէ» տէյու պաղըրըր իքէն, իթիտալ վէ պասիրէթինի զալիպ էթմէյիպ մէպունանը, հիւքիւմէթի վէ Ֆրանսայը թէպքին էտէն Տէլգասէ իտի: Պէօյլէճէ տէյիլ եալընըղ պու իքի միւթէմէտտին վէ հիւրիյէթփէրվէր գալմը վէ տիւնեայը ֆէլաքէթտէն գուրթարտը, իլլա 1904տէ տօսթու գրալ էտուարտ իլէ էլ էլէ վէրիպ իքի պէօյիւք խասիմ միլլէթլէրի տօսթ էլլէտի, վէ տիւնեա՝ Ինկիլիզ Ֆրանսըղ վէ մուախսէրէն Բուսիա իթիլաֆընը սէյր էտիպ մէֆթուն օլտու: Մըսը, Թունուղ, Ալճէրի վէ Մարօգ կիպի մէմլէքէթլէրին պախթընը թային էլլէտի: Ասիա վէ Ամէրիգատա օլան մէսէլլէլլէրի հալլ էլլէտի:

Ալմանիա պիթթապի պու աղիմ գուվլէթէ

հիւան ի նազար իլէ պագամազ իտի, վէ տիւնեաննն օրտուլարընը, տօնանմալարընը սայմայան Ուիլեմմ Ելլեմսէնն էլինտէն գուրթուլմագ չարէլէրինն տիւչիւնտիւ: Պիր զէման իչիւն պու իթէչէպսիւս մուլաֆֆագ օրտու տէյու զանն օլունտու, վէ Տէլգասէ արթըզ ալէմի սիյասիյաթտան տըչարը աթըլտը: Մարօք մէսէլէսինտէ Ալմանիաննն թէհտիտլէրի պիւթիւն Փրանսայը առապի պիր հալա կէթիլիպ թէլաչէ տիւչիւրտիւ: Տէլգասէ ինկիլթէրաննն, Բուսիաննն հաթթա իթալիաննն մուալէնէթիլլէ սէպաթ էթմէյէ, վէ Ալմանիայա գարչը զաաֆ կէօսթէրմէմէյէ գարար վէրմիշ իտի: լաքին Փրանսըզարըն էնտիշէսի քէնտիննի պիր վագթ իչիւն իշաչէն չէքիլմէյէ մէճպուր էթտի: Ալմանիա պիր բահաթ նէֆէս ալաճաղըմ զանն էյլէտի, լաքին պուճաթ սիւքիթ պիր թարզտա իչինէ տէվամ էյլէյէրէք: Պահրիյէ նէզարէթինէ կէչիպ Ալմանլարըն գարչըննա տահա տէհչէթլի պիր թարզտա տիքիտի:

Օթուզ սէնէսէն պէրու իհմալ օլունմուշ վէ Յիւնճիւ տէրէճէլէրէ թէնէզգիւլ էթմիշ Փրանսըզ տօնանմալըն ազ վագթտա էօյլէ պիր հայա վագ էյլէտի քի Փրանսա պէթէրար իքինճէ մէվգիլի իհրազ էյլէտի: Եագընտա թուլօնտա իճրա օլունան պահրիյէ մանօլրալարը պէօյիք Փրանսայը վէ աննն պէօյիք էվլատը օլան Տէլգասէյի տիւնեաննն՝ խուսուսա Ալմանիաննն կէօզլէրի էօնիւնտէ հաչմէթ վէ գուլվէթ իլէ թագտիմ էյլէտիլէր: Պու տէֆա տախի Ալմանիա՝ Մարօք էօնիւնէ աիքիլիպ տուրմուշ վէ էվլէլճէ իմփէրաթօրը թանճէրէ եօլլատըզը կիպի պու տէֆա տա Փանթէօրի Ալատիլէ եօլլամըլ իտի: Իշթէ շու իքի մէֆրէթ վէ միւսհիշ տիւլմէնլէր թէքրարէն եէքտիկէրէ գուլվէթ կէօսթէրէրէք թէհտիտ էյլէմէքտէ վէ կէօզ ալըրմագտա իտիլէր: Պու սիւքիթ մուհարէպէտէ Փրանսա գազանտը վէ Մա-

րօդ իւզէրինէ հուգուգը հիւքմրանիսինն թէէմին էյլէտի, չիւնքի Գապինէտէ վէ Պահրիյէ նէզարէթինտէ Տէլգասէ վար իտի: Էլէէվմ պէրրի վէ պահրի գուլվէթ Ալմանիատան կէրի գալմատըզը կիպի, 1913է գատար 10 արէթնօթ տահա սույա էնտիրէճէլինն թէէմին էյլէմիշ տիր: Փրանսա Ալմանիայը իւշ սուրէթլէ մաղուպ էյլէմիշ տիր: Էվլէլա գուլվէթի պէրրիյէ վէ պահրիյէսինն մոնթաղամ պիր հալէ վագ էտիպ՝ կէօսթէրէրէք, Սանիէն մալիյէճէ հիւքմ էտէրէք վէ Փրանսըզ միլիարլարընը Ալմանլարտան չէքիպ ալմաղըզը թէհտիտ էտէրէք, Սալիսէն ըէֆիգ վէ միւթթէհտիլէրինտէն պիրինն ալըրըպ մէշղուլ էտէրէք, եանի իթալիաննն Գարպ թարապուլուս օլան հալվէսինն սիւքիթ էտիպ պէլքի տէ թէչվիգ էտէրէք: Պէօյլէճէ Փրանսըզ Ալման իթիլաֆը հասըլ օլուպ տիւք պէօյիք պիր մուհարէպէնն էօնիւ ալընմըլ օլտու:

Իշթէ ասըրմըզըն եէթիլաիլտիլի պէօյիք պիր զաթ, իշթէ հաղիգի պիր վաթանփէրվէր: Ալլահտան թէմէննի էտէլիմքի վաթանըմըզտա սուլի պէօյլէ զաթլար եէթիլտիրսին:

ԿԻԼԻԿԻԱՏԱ ԵԷԹԻՄԼԷՐ

Պիր գաչ հաֆթա Էվլէլի կիլիկիա եէթիմլէրի հագգընտա Նիւրէն Եպիսկոպոս Դանիէլեաննն Բիւզսուլիդիտա նէչը Լթմիշ իտիլի պիր պէնտտէ զիքը օլունտուլու իւզրէ, կիլիկիատա պուլունան պու պիչարէ սընֆ հագգընտա միլլէթիմիլին տահա զիյատէ տիւչիւնիպ, տէրհալ միւմքին օլան չարէլէրի գուլլանմասը, հագգիգաթէն էն լագըմ պիր իշ տիր, վէ պիլա չիպհէ Ս. Եպիսկոպոս Դանիէլեան կիպի մուլթէտիր զաթլարըն օ կիպի կիւզէլ իթթար վէ տիրի պէնտլէրի օ չարէլէրի թէզիլէ մէվգիլի իճրայա գոմաղա սէվգ էյլէյէճէք տիր: Անճագ քի, Ս. Եպիսկոպոս պիր տէ զիքը էյլէմիշ իտի քի, «Տահա արալըզլարտա

սահիպսիզ գալան պիհիսապ էօքսիզլէրին սէֆիլ ահվալը պիր թարափտա տուրսուն, պիր տէ Ատանա, Հաճըն, Մարաշ, վէ զայրի մահալլէրտէքի էճնէպի էյթամխանէլէրին տէ պուլունան էօքսիզլէրիմիզ հազգընտա տախի վէք աճըլը խապէրլէր իշիտիյօր»։ Շէօյլէ քի, «Պու էյթամխանէլէրտէ հիշ էրմէնիճէ տէրս վէրիմէյօր, չօճուզլարտա միլլիէթ հիսսիյաթը գալմայօր, վէ 8—10 սէնէ սօնրա արթըզ Հայլըգտան չըգաճագլար, վէ միլլէթիմիզէ իքինճի պիր գըթալ սայլըճագ գատար սաիր աճըլը հալլէր...»։ Ս. Եպիսկոպոս պուլուլույօր քի, «Պու վէ էմսալի աճըլը խապէրլէր գուլագլարըմըղա եէթիշիօրլար»։

Փագաթ պէն պիզլաթ օ էօքսիզլիսանէլէրտէն պիրինտէ պէօյիլիւպ, հէմշիէմ ախէր պիրինտէ պուլունտուլու, վէ պաշգա պիր գաչընտա տախի սընփտաշարըմ պուլունտուլու հալտէ արզու էյլէտիմ քի գուլազլարըմըղա եէթիշէն «...միշ», «...միշ» խապէրլէր տէյիլ, անճագ 8 սէնէ կէօզլէրիմ իլէ կօրիւպ գուլագլարըմ իլէ իշիթտիյիմ պազը վագըլարըր զիքը էտէյիմ, վէ ումարըմ պուլ խուսուստա ֆիքըրի մուզթալըպ օլան տօսթլարըմըղ իշիւն ֆախտէլի օլաճագ տըր :

Ս. Եպիսկոպոս զիքը էյլէմիշ իտի քի «Պու էճնէպի միւէստէսէլէրինտէ պուլունան էօքսիզլէրիմիզտէ միլլիէթ հիսսիյաթընա միւսաատէ էտիլմէյօր, վէ 8—10 սէնէ սօնրա անլէր Հայլըգտան պիլէ չըգաճագլար»։ Պիլաքս՝ պիզլաթ լէիս վէ լէիտէլէրիմիզ թարափընտան պիլէ հէր վաղթ աչըլտան սէօյլէնիր քի, «Պու էօքսիզլիսանէլէրտէն մագսէտ կիլիկիա իշիւն Խրիսթիյան վէ միլլէթ փէրվէր կէնճլէր եէթիշտիրմէք տիր»։ Տաիմա քէօյլէրտէն վէ չէհրլէրտէն միլլէթիմիզլին ահվալը հագգընտա մալիւմաթ վէրիլիր վէ անլէր իշիւն պիզլիմ վագիֆէլէրիմիզ կէօսթէրիլիր. նի. թէրիմ միլլէթ փէրվէրլիք լուհու պիզտէ օ

գատար ույանըգ սագլանըր քի, տիշարտա կէօրտիլիւմիւզ սէֆիլ արգատաշլարըմըղա քէնտի էքմէյիմիզտէն վէրիլ, վէ արատա պիր՝ պիր տէֆա գուլու էքմէք եէյէրէք թաամա կիտէճէք մէսարիֆի միւհթամ օլան պիր եէրէ կէօնտէրիլիզ :

Ելիլէթ, տօղրու տըր քի, պիզ պու էօքսիզլ խանէլէրտէ գաֆա եարան վէ կէօլ չըգարան միլլէթ փէրվէրլիք էօյլէնմէյօրըղ, վէ տահա տօղրուսունու սէօյլէյէլիմ մի, տէյիլ քի պու էճնէպի տօսթլարըմըղ պիզլի էճնէպիլիլէրլէր էթմէյօրլար, անճագ պիզլաթ քէնտիլէր էրմէնիլիլէրլէր օյուլօրլար, (խթիսնա պուլունապիլիր) վէ օնու տա ամէլլէրի իլէ խապաթ էտիյօրլար :

Ս. Եպիսկոպոս Լատանա վէ Պէյրուլթտաքի էրմէնի էօքսիզլէրի կէօրմէք արզու էյլէմիշ իտէ տէ, մաէթթէտիւֆ մուվաֆֆագ օլամամըշ, քեաշքի օլտա իտի : Հիշ չիւպհէմ եօգ, չօճուզլար իշիւն քէնտիլիւնին զըյմէթլի քէլամարընը տինլէմէք մուճիպի պէրէքէթ օլաճագ իտի : Սէվինիրիմ քի պէն պիր տէֆա օ պախթա նաիլ օյմուշըմ : Անճագ քի, անլէր իլէ չախսէն կէօրիւշէմէտիլի հալտէ պիլէ աճէպու գալպլէրինտէ միլլիէթ հիսսիյաթընըն գալմա՛միշ իտիլինի նա՛սըլ կէօրմիւշ տիր :

Եանըշ խապէրլէր նէթիճէսի օլարագֆարզըր էֆքեար թաշըյան տօսթլարա լէճա էտէրիմ քի, միլլէթիմիզ տօղրու պիլթիւն տիւնեա նաղարը հագարէթ վէ օսսանճ իլէ պագար իքէն, պիլէ տօղրու չէֆգաթ իլէ տօլու օլան շու անճագ պիր գաշ գալպլէրի եարալայաճագ վէ կէվէտէճէք սէօզլէրտէ վէ ամէլլէրտէ պուլունմասընլար : Տէմէք իսթմէյօրըմ քի պու էճնէպի տօսթլարըմըղ էն քեամիլ օլան վասըթալարը իսթիմալ էտիյօրլար, անճագ միւշահատէ էտիլէն էքսիլլիլէր միւշասիպ եօլլարտա ինպար էտիլիլիսէ պիլա չիւպհէ սէմէրէսիլ գալմայաճագ տըր :

Քէզալիք Ս. Եպիսկոպոս զիքը էյլէմիշ

Խաի քի, «Պու չօճուգլարա հիչ Լուսաւոր-
չական քիլիսէսի երեւի կէօթէրլմէյօր,
վէ էրմէնիճէ տէրս վէրմէյօրլար:» Սահի՛ն
տիր քի Լուսաւորչական քիլիսէյէ կիթմէ-
յօրըզ, չիւնքի, էօքսիւզխանէլէրին պէթի
նիզամլարը, թաամ վաղթը վէ մէքթէպ
վազըթլարը էօյլէ տիր քի չօգ կիւճիւր-
լէր վար տըր, վէ նիզամլարը տէյիշմէք
իսէ պաշգա կիւճիւրլէր մէյաւանա կէթի-
րէճէք տիր, երնէ տէ իհթիմալ չալըշլըր
իսէ արատա պիր պէլքի ֆուրսաթ պու-
լունապիրի: Պազաթ նէլարէթին տաիմա
տէտիյի պու տըր, «Չօճուգլար հանկը
քիլիսէյէ ախա օլմագ իսթէրլէր իսէ օլ-
սունլար, անճագ արղու էտէրիզ քի ճիտ-
տի Խրիսթիյանլար օլսունլար:» Շէօյլէ քի
մէզհէպ վէ քիլիսէ թէֆրիգաթընա տաիր
հիչ պիր սէօզ սէօյլէնիլմէյիպ անճագ ին-
ճիլին հագիգաթլարը աչըզ պիր սուրէթ-
տէ հէր չօճուգա թալիմ էտիլմէսինէ տիգ-
գաթ օլունուր: Նէ հաճէթ, էօքսիւզխանէ-
լէրտէն չըզմիշ օլան չօճուգլարըն պէօյիք
էքսէրիյէթ իլէ երնէ քէնտի էվիլէքի քի-
լիսէլէրինէ տէվամ էթմէլէրի պունա քեա-
ֆի պիր իսպաթ տըր:

«Պու էօքսիւզխանէլէրտէ էրմէնիճէ
տէրս վէրլմէյօր» իպարէսի իսէ չօգ եան-
լըզ վէ ֆազլա պիր իպարէ խաի: Իւչ
ֆարգլը էօքսիւզխանէլէրտէն վէ Լուսաւոր-
չական վէ Փրօթէսթան մէքթէպլէրինտէն
տախի սընֆտաշլարմ վար խաի քի, սաիր
տէրալէրիմիլտէ օլսուղու կիպի էրմէնիճէ-
տէ տախի ախի տէրալէրի պիրիքտէ օ-
գուտուգ, չիւնքի, չէհրին մէքթէպ փրօզ-
րամլարը նէ իսէ պիզիմքի տէ օ տըր: Ան-
ճագ օգուժայրպ տա սանաթ իլէ մէշ-
ղուլ օլանլարա՝ չէհրին լիսանը նէ իսէ
օ էօյրէտիլիյօր, վէ միւնասիպի տէ օ տէ-
յիլ մի:

Պիլմէմ՝ պէլքի, Ս. Եպիսկոպոսըն թամմ
տէտիյի կիպի էօքսիւզխանէլէր վար. ֆա-
գաթ զիքը էյլէտիլլէրինին հիչ տէյիլ չօ-

ղունու եագընաւան պիլտիյիմ իչիւն ճիւմէ
տօսթլարը թէէմին էթմէք իսթէրիմ: Է-
սէֆ էթմէյիլիկ՝ պու էօքսիւզխանէլէրտէ
պուլունան էօքսիւզ էվաալարընըզ հէմ
րուհանի հէմ ճիւմանի վէ հէմ տէ միլ-
լի խուսուլարաւա չօգ էյի իլ: Իմաի
պիզիմ իչիւն ֆազլա էնաիչէ էթմէյիպ,
էրինիլտէն կէլէն ճիւմէ եարտըմ իլէ միլ-
լէթիմիլլին սաիր պին պիր իհթիյաճլարընա
գօշունուգ: Պիլտէն զիյատէ՝ 5 քիլիսէ
սուլտուրապիլլիր իքէն պիլ քիլիսէյի պիլ
պօշ պրաղան Ատանա էրմէնիլէրինէ աճը-
յընըզ: Պազիլլէթլէրինի թէքմիլ իճրա է-
տէմէյօր տէյու էճնէպի տօսթլարըմըզ հագ-
գընտա թէէսիւֆ էթմէտէն իսէ, վաղի-
ֆէլէրինի հիչ իֆա էթմէյէն էրմէնի միլ-
լէթաաշլարըմըզ իչիւն թէէսիւֆ էտի-
նիլ:

ԷՅՐԱՅԻՄ Գ. ՃԸՐՆԱԶԵԱՆ

Մարաշ, 27 Հոկտ. 1911

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸԳ ԳԱՆՏԻՏԱԼԱՐԸ

ՍԱՐԳԻՍ ԷՅ. ՏԵՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

2.

Տ. Գէորգ Արքեպս. Երէյեսան Բու-
մանիւնըն Իսմաիլ չէհրինտէ թէվէլլիւտ
էթմիշ վէ չիմտի 75 սիննինտէ տիր. քէն-
տի թալիմ վէ թահսիլինի 15 եաշընտա
Յարութիւն իսմինտէ պիր կէնճ իքէն Երու-
սաղէմին ժառանգաւորաց մէքթէպլինտէ
գապուլ էյլէմիշ տիր: Միւնաիլէյ՝ Տ.
Եսայի Փաթրիկ վասըթասըյլէ Երուսաղէմ
տէ Վարդապէս թախաիւ օլունմըշ տըր:
Ուզուն միւստէթ ժառանգաւորաց մէք-
թէպլինն միւսիրլիք վաղիֆէսինի իֆա իթ-
միշ վէ պիր չօգ մուալլիմ, մէմուր, մու-
հարրիր վէ Վարդապէս թալէպէլէր եէ-
թիշլիլմիշ տիր, լաքին մաէթթէսիւֆ պու-
շայիրլէրի թարաֆընտան պիր չօգ հագա-
րէթէ մարուղ օլմուշ տըր: Գէորգ Սրբա-
ղան պիր գաշ լիսանլարա վազըֆ տըր,
խուսուտա Ֆրանսալճայը պիր Ֆրանսալճ կի-

պի թէքէլիւմ հտէր, պիւթիւն սամիյու-
նը իգնա հտէճէք տէրէճէտէ մալիւմաթլը,
ճալիպ, լաթիֆ վէ միւքէմմէլ վազ վէ-
րիւր, վէ տէնիլէպիլիւր քի՝ էրմէնի ըուհ-
պանլարը որաւրնտա էն պէլիլ խաթիպ
տիր: Պիր մէրսիլէ սէօլլէրսէ՝ ճէնաղէ սա-
հիպլէրի տիւննայը վէ ճէնաղէ թապու-
րունու ունուտարագ քէնտիլէրինի սէմայա
նազլ էտիլմիշ հիտտ էտէրլէր: Գէորդ
Սրբազան՝ մուրախստա հայրնտա պիւթիւն
էվրոփայը տօլաշիւշ, վէ պու միւնփսէպէթ-
լէ Երուսաղէմ քիւրսիւսիւնէ մատտի վէ
մանէվի խըտմէթտէ պուլունմըշ տըր:
Խաթանպօլ վէ Երուսաղէմ Փաթրիգ վէ-
քիլիյինտէ պուլունմըշ, վէ Ազգ. Ժողովտա
պէօլիւք թէէտիրի օլմուշ տըր: Միւթէ-
վէֆֆա Խրիմեանտան Եպիսկոպոս թախսիս
էտիլմէք իւզրէ էջմիածինէ կիթտիլինտէ,
պէրապէրինճէ Երուսաղէմ քիւրսիւսիւնէ
800 լիւրա հէտիլէ կէթիրտի: Պու գասար
խըտէմաթը հասանէսինէ ըաղմէն միւմաի-
լէյհ տախիմ թէատտիլէ հէտէֆ օլմուշ
տըր: Էվվէլա Օրմանեան Սրբազան անա
գարը թէատտիտէ պուլունմըշ տըր:
Գէորդ Սրբազան 1905տէ Կիլիկիա Կաթո-
ղիկոսը ինթիխապ օլունտու իսէ տէ, չու-
իքի սէպէպտէն ըէտտ էյլէտի, Էվվէլա,
Օրմանեան Կիլիկիա Կաթողիկոսընը Էսիր
կիպի քէնտի ալունճունա ալմագ իսթէյօր-
տու, պիր պաշգա սէպէպտէ չու իտի քի՝
Երուսաղէմ Փաթրիգի ինթիլար օլմուշ,
վէ միւթապէլտէ փաթրիգիլէ իչիւն
պաշգա գանտիտա պուլունմաւըղընտան
միաքանուրթիւն մէգքիւր ինթիխապը գա-
պուլ էյլէմէմէյէ անը մէճպուր էյլէտի:

4. Եղիշէ Արքեպս. Դուրեան աւլէն
Խաթանպօլըն Իւսկիւտար մահալլէսինտէն,
միւթէվէֆֆա շաիր Պետրոս Դուրեանըն
քիւչիւք պիրատէրի օլուպ 52 սիննինտէ
տիր: Իւսկիւտար մէքթէպի ալիսինտէ իք-
մայը թահսիլ էթմիշ վէ մէսայի շախսի-
յէսի սայէսինտէ չօգ թէրագգը էյլէմիշ

տիր: Էվրոփա լիսանլարընա վուգուֆը
թամմը վար: Էրմէնիճէ, Ֆրանսըզճա, Ալ-
մանճա, Էսքի Եունանիճէ, Իպրանիճէ լի-
սանլարընա փէք էյի աշինա տըր: Էրմէնի-
ճէյէ օլան վուգուֆը ֆէվգէլատէ տիր,
շաիր վէ խաթիպ տիր, լէքէսիլ պիր էօմը,
քէսկին պիր գալէմ վէ փաք վիճտան սա-
հիպի պիր առէմ տիր: Պիր գուսուրը վար
իսէ, օ տա՝ սօն տէրէճէ ալիճէնապ օլմասը,
փօրթիգօլլը վէ հիլէքեարլըգ մէսլէյինին
քէնտինաէն ուզագ պուլունմասը տըր:
Թամմ պիր ֆէյլէսօֆ էօմիւնիւ Էաշար վէ
տախիմ գալէմ իլէ մէշլուլ օլմաղը չօգ
սէվէլ: Դուրեան Սրբազան իլք վագթլար-
տա Պաղէճիք քիլիսասընտա վալիլիք վէ
մէքթէպլէրտէ մուալլիմիք վալիֆէսինտէ
պուլունմուշ, սօնրալարը պյիս սըֆէթլէ
Խաթանպօլտա վէ Իւսկիւտարտա պաղը
մէքթէպլէրտէ տէրու վէրմէքտէ պուլուն-
մըշ տըր: Էրմէնի գըթալլարընտան Էվվէլ
պիւթիւն Էվրոփայը կէզմիշ տիր: Արմաշըն
վանահայրլը խըտմէթինտէ պուլունմըշ,
վէ մէյտանա կէթիրտի թալէպէլէրիլէ
չօգ ֆախտէլի օլմուշ տըր: Խրիմեան Կա-
թողիկոս Եէտիլլէ Եպիսկոպոս թախսիս
էտիլմիշ տիր: Թագրիպէն 2—3 սէնէ Իլ-
միր առաջնորդլուլունտա պուլունմըշ վէ-
իլանը մէշրութիլէթտէ Խաթանպօլ Փաթ-
րիգ վէքիլիլինէ թալին էտիլիպ, պիլա-
լարէ Փաթրիգ ինթիխապ օլունմըշ տըր:
Էվվէթ, Դուրեան Սրբազան հատուր զա-
թընտա էյի վէ ուլվի պիր զաթ տըր:
Միւմալիլէյհ Էրմէնի քիլիսասընըն գափու-
լարընը Յեղարիոիսկանլարա աշմագ գա-
փամագ մէսլէսինին գուրպանը օլտու:
Դուրեան Սրբազան աշըմասը թարափտա-
րը իտի, չիւնքի քիլիսանըն աշըմասընըն
Էհալինին թէրագգը իչիւն ֆախտէլի օ-
լաճաղընա գանի իտի: Իզմիրեան Սրբա-
զանըն պիր վէթօսը իւզէրինէ քիլիսանըն ա-
շըմասը մէն էտիլտի, վէ Իզմիրտէ պի-
լատէր գաթլ էթմէք ճինայէթի մէյտանա

կէլտի: Դուրեան Սրբազան իսթիֆա էտիպ, Մանկունի Սրբազան անըն եւերինէ Փաթրիգ ինթիխապ օլունուռ:

5. Կարապետ Արքեպս. Մկրտիչեան՝ Բուսիատա թէվէլիւտ էթմիշ վէ անճագ 45—50 սիննինտէ տիր: Միւստիլէյ՝ քէնտի թալիմինի էջմիածինին Գէորգեան ձեմարանընտա ալըպ, մուսիսիւրէն Ալմանիայ կիտէրէք օրատա իքմալը թահսիլ էյլէմիշ տիր: Էրմէնիճէ, Բուսճա (Բուսիա գաւառինյն վէ նիզամաթը), ֆրանսըզճա վէ Ալմանճա լիսանլարընա միւքէմէլ սուրէթտէ վագըֆ, իւսհիյաթ չիւպէլէրինէ փէք էյի աշինա տըր: Պիր խայի միւստէթ Գէորգեան ձեմարանընտ մուսլիմիք վէ միւսիլիք, քէզա մաթպաա նաղըրլըզը վագիֆէսինի իֆա էյլէմիշ, Սինօդտա ազալըզտա պուլունմուշ, Արսուս զաղէթտընըն մուհարրիքի օլմուշ վէ իւսհիյաթա միւթէալըզ եազարըր մուֆասսուլ մէզալէլէրիլէ հէր քէսին իշթիրաքընը գազանմըշ տըր: Կարապետ Սրբազան էջմիածին քիւրսիսինին իսլահընա, թէրագգը վէ թէալիսինէ փէք հէվէսքեար վէ զայրէթքէշ տիր: Միւթէվէֆֆա իզմիրլեան Կաթողիկոստան Եպիսկոպոս թախաիս էտիլտի, լաքին սօնրա պու իքի զաթ եէքտիկէրինէ մուխայիֆ պուլունտուլար, չիւքի իզմիրլեան Սրբազան պագը սըրալարտա Կարապետ Եպիսկոպոսըն իզգէթի նէֆանի եարալամըշ իտի:

Ձիքը էտիլէն պու գէվաթտան մատա իքինճի տէրէճէտէն գանտիտալար վար տըր: Էջմիածինտէ պուլունան կաթողիկոս վէքիլի Մեսրոպ Եպս. Տէր Մովսէսեան, Բագարատ Վրդ., Սուքիա՝ Արքեպս. Պարգեանց, պունլար էջմիածին միւսքաւունըթիւնընա աիտ օլուպ պիհագգին մուգթէտիր վէ լիյագաթլը զաթլար տըրլար: Թիւրքիտա պուլունանլարտան չունլար զիքը էտիլէպիլի, Տ. Հմայեակ Արքեպս. Դիմաքսեան, Էրզրումըն Սմբատ Եպիսկո-

պոսը, Սրվազըն Թորգոմ Եպս. Սլահ հանկըսը լայրգ իտէ՝ քէնտինին փէրիչան վէ տաղըմըշ սիւրիւսինէ անը չօպան թային էթսին, չէօյլէ քի օ միլլէթինէ սէվիլիւ վէ ֆախաէլի օլուն: «Ճէսուր չօպան չախսընը քէնտի գօյունլարը ուլբուսա ֆէտա էտէր:» Հէր քիմ օլուր իտէ օլուն, Ալահ անա աիրայէթ վէ ուզուն էօմը պախշ էյլէսին թէմէննի վէ ալըլուսըյա գալըրլմ:

Ս Օ Ն

ՐՈՒՅԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ՐՈՒՇԸՆ ԻՍԹԻՐԱՆԱԹ ՇԱՐԹԼԱՐԸ

Բուհըն իսթիրահաթը՝ եանի տիւլագի ֆաալիլէթտէն սօնրա բուհըն եէնի գուվէթ քէսպ էթմէսի իչիւն՝ անըն ախլագի գուվէթ մէնպար օլան Ալահ իլէ ալաղայա կիրմէսի լալըմ տըր: Ատէմ էյի օլմագա չալըլըր իքէն իչէրտէն վէ տըչարտան քէնտինի թարիգի հագգտան տէնտէրմէյէ չալըչան թէէսիրլէրէ վէ թէճըրպէլէրէ մուգալէմէթ էտէ էտէ պիր աղտան թագաթը քէսիլիպ մէյուս օլուր իտէ Ալահա նաղուր էտէր, վէ իշթէ ճիւմէ էյիլիլին մէնպար վէ հէր մախլուգը քեւամիլ գըլմագ իչիւն քէֆիլ օլան Ալահ քէնտինէ մուսլէնէթ էտէր վէ ճէսուրէթ վէրիլ: Պու աիւնեատա տտէմէրին պիրիպիրլէրինէ զատըր վէ զուլմ էթմէլէրինի կէօրիւպ, խայր զալիպ օլաճագ տըր տէյու մէմուլ էտէր իքէն, սալիհլէրին մաղուուր օլունը, վէ գուվէթ հազգ իմիշ կիպի հագգըն գուվէթտէն մաղուպ տիւչաիլիւնի կէօրիւնճէ սալահատան տօլայը իմանը կէվէյէն պիր քիմտէ Ալահա աէօնէր, վէ օրատա պու ճիւմէ մուփալէնէսիլիլէրին թէֆսիրինի կէօրիւր: Ատէմլէրին չօգ տէֆա մուհապէթի թահգիր էտիպ պիրիպիրլէրինէ ատալէթ կէօսթէրտիլլէրինի կէօրիւր, հաթթա քէնտինին

սեփախի քիմսէլէրին մուհապպէթէ մու-
գապիլ ատապէթ կէօսթէրաիլէրինի հիսս
էտէրսէ՝ ատէմ մէյուս օլուպ ինսանտան
իւմիտինի քէսէճէք օլուր : Պու էսնաուա
րուհ՝ մուհապպէթ մէնպար օլան Ալլահա
տէօնէր , վէ անըն քէնտիսինի նէ տէրէճէ
ֆէտաքեարանէ պիր մուհապպէթ իլէ սէվ-
տիինի անլար իսէ տէրունինտէ մուհապ-
պէթ հայաթը թագէլէնիր , սէմավի Փէ-
տէրի քէնտիսինի սեփախի կիպի քէնտիսի
տէ պիրատէրլէրինի ֆէտաքեարանէ սէվ-
մէյէ սէվգ օլունուր :

Լաքին ատէմին Ալլահ իլէ միւլագաթ
վասըթալարը նէ՝ տիր :

Պու վասըթալարը չու տէօրթ սընֆա
թագաթիմ էտէպիլիլիլ :

1. Բիքուպը մուգասսէսին միւքու-
շուսը : Ալլահ գէմանը գաաթիմտէ նիլէ
գըթալար վէ նիլէ Թարղլարտա փէյլամ-
պէրլէր վասըթալար չլա էճաաաա վէ պու
սօն կիւնլէրտէ Օղլու վասըթալար չլա պիլէ
սէօյլէմիլ տիր : Վէ պու քիթապ օ իւ-
համլարըն գայուր տըր : Իմոթ պու քիթա-
պը միւթալէա էթմէքլէ րուհումըղ նէվի
պէնի պէչէրէ քէնտի քէնտիսինի քէչֆ
ու պէյան էտէն Ալլահ իլէ միւլագաթ է-
տէր : Բիթապը մուգաաաա միւթալարտա-
սը րուհըն թաաաը կիպի տիր , անը թա-
ղէլէնտիրիլ :

2. Տուա : Տուաաա ատէմ քէնտիսի
տօղրուտան Ալլահտան իլհամ գապուլ է-
տէր : Վէ հագիգի աուա արլ էտէն ա-
տէմ աուանըն ճէվապընտա Ալլահըն քէն-
տիսինէ սէօյլէտիլինի հիսս էտէր : Իմոթ
ախլագի ֆաալիյաթտան եօրուլան պիր
քիմսէ կիզլիտէ սէմավի Փէտէրի իլէ միւ-
լագաթ էտինճէ րուհը ապ գուվլէթ մէն-
պարնտան գուվլէթ ալըր :

3. Միւմինլէրլէ միւշագաթ : Պու
կիւն պաշգա զաթլար Ալլահտան չախսի
իլհամ ալարագ գուվլէթ քէսպ էտիյօր-
լար , անլէր իլէ միւլագաթ էթաիքճէ

րուհումըղ ճէսարէթ վէ գուվլէթ քէսպ
էտէր : Իսթիրահաթ էտէր : Էյի պիր քիթապ
օգումագ , էյի պիր վաղ տինլէմէք , սը-
ճագ պիր սուա մէճիսինտէ պուլունմագ ,
պիր միւմին իլէ միւլագաթ էթմէք րուհա
իսթիրահաթ պախլ էտէր :

4. Ինսայէթ վասըթալարըն գուլլան-
մագ : Ալա ի րապանի , Կիրակի իսթիրա-
հաթը , քիլիսէ ալագասը վէ սաիր ինս-
յէթ վասըթալարը րուհը թէչվիլ էտիպ
անա րահաթ վէրիլ :

Վէ իլթէ պու թարիլլէրլէ աալլ գուվ-
լէթ մէնպարնտան գուվլէթ ալանլար ի-
չիւն տէնիլմիլ տիր քի , «Կէնճէր պիլէ
եօրուլուպ աճիլ գալըրլար , վէ Կիլիթլէր
սիւրլիլա սիւլէրլէր , ֆագաթ Բապպա
իլթիմաա էտէնլէրին գուվլէթի թագէլէ-
նիր . անլէր գարթալար կիպի գանաալէ
եօգարը չըգարլար , սէյիրտէճէքլէր վէ ա-
ճիլ օլմայաճալար , Կիւրիլէճէքլէր վէ
եօրուլմայաճալար ալըր : (Եսայ. 40, 30.31.)

Վէ աալլ գուվլէթ մէնպար պիլէ տէ-
յօր , «էյ ճիւմլէ եօրուլն վէ Եիւքլիլէր
պանա կէլինիլ , պէն տախի սիլէ րահաթ
վէրիլիմ :» (Մատ. 11, 28.)

«էյ ճանրմ րահաթընա տէօն , պիրա
Բապպ սանա էյիլիք էյլէտիլ :» (Մէզմ. 116, 7.)

Յ. Գ. Գ.

Ատէմլէրին սէնին մէզաւրլն իլլէրինէ
մէտհու սէնալար եալմասը իչիւն պէրլէյիպ
աուրմա , մուհապպէթին սանա իսթար
էթալիլ հէր լաթիֆ սէօյիւ սէօյլէ , վէ
էյի պիլ քի՝ պու կիւն պէրհայաթ օլուպ
աա մէզարա տօղրու Կիւրիլէն էն մէ-
սուա քիմսէլէր իչիւն պիլէ էն հաֆի ի-
լաճ՝ մուհապպէթ վէ լէթաֆէթ իլաճլարը
ալըր :

ՔԻԼԻՍԵԼԵՐՏԵՆ

ԿԻՒՐԻՒՄՁԷ

Կիւրիւմզէ՝ Հաճոյն գաւառապարտն չիմալի զարպընտա 12 սաւթտան զիյատէ ուզագ վէ սըրֆ Բոււմ քէօյիւ օլուպ 120 խանէտէն իպարէթ տիր։ Ինճիլի իշ պուրատա 35—36 սէնէ ագտէմ պաշլայըպ, իլք վարզը Բոււմու Սարտիրտա նամ պիր կէնճ, իքինճի վարզ վէ խօճալարը իսէ աճիլդէրի խոի, օլ վագթ Բոււմա վէ Թուրքիա մուհարէպէսի օլ մագտա իքէն, 34 սէնէ ագտէմքի Բոււմ փափաս Պապա Միխայիլ՝ մէքթէպ կոչնակը օլան թախթայը իքի թօգմագ իլէ վուրմագտա խոիյիմի կէօրիւպ, կէչէր իքէն «Տէ վո՛ւր, չուրաա իքի կիւնիւն գալար, Փրօթէսթանլարը քէսէճէլիզ» տէտի։ Սէպէպի իսէ՝ Բոււմանն Սի իսթէֆանօսա կէլմէսի խոի։ Պիր ազ սօնրա թէվաթուր չըզտը քի՝ Օսմանը հիւքիւմէթի Ատանա վիլայէթինի՝ Բոււսու կէրի սիւրտիւլինէ մուգապիլ Ինկիլթէրրայա հէտիլէ վէրմիշ տիր։ Օլ տէմ աշնի փափաս, պէնտէնիլէ կէլէրէք «Տասիլի օլլում Եուվանը հանընա վէրէլիմ տէ անա Ինկիլիլճէ էօյրէթ», տէտի։ Ձիւնքի Կիւրիւմզէ Ստանայա թապի տիր։ Պազընը նէ հիսապը փափաս խոի։ 34 սէնէ էվվէլ 3—4 Փրօթէսթան պուլոււուպ, շէսիտ թէաստիլէ մարուզ օլմագտա խոի, պու սէնէ Օգոտ։ 30տան Սկպ. 6յա գատար օլան զիյարէթիմտէ՝ (պու ալթընճը սէֆէրիմ խոի) Կիւրիւմզէյի քիւլիլէն Փարզը պուլտում։ «Էքմէյինի սուլարըն Եիւլիւ իւզէրինէ աթ, անը նիլի կիւնիւնսն աօնրա պուլաճագալն», քէլամը աշնէն իթմամ օլունտու։ Արա սըրա վարզըզ գալտը իսէ տէ, տէվամ էսիլէրէք չիմաի օրայա կէօրէ պիր քիլիսէ վէ վարզ էվի իչիւն տէ իւշ գաթ պիր պինասը վէ Պատ։ Սլպարեսան սայէսինտէ պիր տէ քիւչիւք չանլարը օլուպ, մէքթէպ վէ իպատէթ էանասընտա քէօյիւ ինէթտիրիւ։ Թախթա չալարմագ իսթէմէյէն քէօյտէ րէսմի չան վար, 3—4 էվ Փրօթէսթան հէրինէ չիմաի 40 խանէ գատար Ինճիլի իրիսթիլան պուլոււուպ Կիրակի խըզմէթինտէ սամոււն իքի քէրէ պինայը սուսուրաուլար։ Եագընտա թային օլունան վարզ Մովսէս էֆ. Երանեսանը օրատա կէօրմէք իսթէտիմ իսէ տէ, կէլիպ հէթիլմէտի։ Օրատը իչիւն մուււվէնէթ էսէն չախս վէ քիլիսէլէրի թէպրիք էտէր վէ թագտիմէլէրինի Բապա սէմէրատար

էյլէմէսինի թէմէննի էտէրիմ։ Պու քէօյ քէնսինէ էսիլէն խըզմէթի ինքեսար էթմէյիպ սէմէրէ կէօթէրմիշ տիր։

Պուրատը իգլիմ վէ մէվգիսի ճիհէթիլլէ հաւարթ իչիւն զայրի միւսախո օլարագ սայքի Եիւզէ կէլիւր, կէնիշ վէ քեսֆի թարլարա մալիք տէյիլ տիր։ Օրման գըրարագ թարլա հալարար իսէ տէ, օրարատա սաիմա էքին էքիլմէզ, պիր ազ հալըմը, սուլու հէրլէրի վար իսէ տէ, օրարատա հալայա չըզան սէ՛լի Իսլամ Թիւրքմէյլէր։ «Հաճի իմզէլլէր» հալարար, չալարար, էնճամ րաճաթ վէրմէզլէր. պու հալ իսէ տախի տիր. նէթիճէսի իսէ քէօյիւ զայէթ ֆազիր պրագըր վէ ֆագիր տիրլէր։ Շէքվա էթմէյէ սըրա կէլիւրսէ՝ հիւքիւմէթ ուզագ, 4 սաւթ ֆիլի. գաիմագալըզ վար, կիւտէրքէն շէքվաճընն ալագլարը Եօրուլար խըրը կէչէր, Եօլտան կէրի տէճնէր, կիլմսէ պիլէ հիւքիւմէթին օլ տալարա կէճիւլ ուզագ. չիւնքի զիյան էթտիրէն Իպրաւ, զիյան շէքին իրիսթիլան սըր. կէլ պու փիրինճին թալընը ալըրտ էթ։

Ինճիլի ճէմաաթ վէ Ինճիլէ մէյլալ օլան Բոււմար իլէ էլան էսիլ ֆիլլիլէր տալանըպ գալանլար արասընտա խալը ֆարգլար վար տըր։ Ինճիլ օրատա թէսիրինի իշէթտիքճէ փէք չօզ նիգլար գալգըն, դատիմ քիւֆիւրլէրի ալ իշիթտիմ, էլպիսէլէրտէ, օթուրուշ գալգըն սէօզ սէօզպէթտէ մէտնիլլէլնէր վար։ Գատիմտէ իքի սընֆ իրիսթիլանլար պիրիպիլլէրինէ փէք զըտա իքէն, չիմաի տօթլմանէ վէ մուհիպպանէ պիր ալագա կէօրտիւմ։

Եէթիլալիլմիլ կիւնիւն էրթէսի վաղը օլան պիր Օրթօթօքս գատընն ճէնալէսինտէ սայքի պիւթիւն քէօյիւ հալըր իքէն, իքի փափաս վէ քեսհալարը հալըր օլարագ օրատա պիր վագ էթմէմի փափաղարըն պիրի՝ տիկէրինն տէ րիզասը իլէ աճիլլէրինէ թէքիլի էյլէտի, վէ զայէթ միւթէէսիր օլարագ տինլէյիպ, քեսմիլէն սիւքիւթ էյլէտիլէր։ Էօմիւրմաէ պիր սիլլէ Եէտիմ վարզ օլարագ, օտա պուրատա խոի, 34 սէնէ ագտէմ. չիմաի իսէ չօզ հիւրմէթ, րիսայէթ վէ իքրամլար կէօրտիւմ, «Ձալը հէրինէ չամ, ըսըրզան հէրինէ մէրսին աղաճը պիլմէճէք տիր»։

Կիւրիւմզէլլէր ֆիլվագը ֆագիր տիրլէր, լաքին՝ զէքեսմէթտէ զէնկին տիրլէր, կէրէք օլլան, կէրէք գըզլարը պէտէնճէ սաղլամ օլտուգլարը կիպի ագիլ վէ ագիլ տիրլէր։ Շիմոիլէ գատար խալը օլլան վէ գըզլարը Հա-

ճին վէ Մարաշ մէքթէպլէրինտէ թահսիլ էսիւպ տէյէրիլ թալիս գապուկ էթմիշ տիր: Գոյէճ մէ- զունու օղլան իլէ Իւսկիւստար Հօմ-Սգուլտան տախի մէզունէ օլան խանըմլար չըգմը: Նիչէ- լէրի վաիզ վէ խոճա խանըմլարը քիմիսի տօգթօր խանըմը օլապլիւիլէր: Նիչէ- լէրի խոճ թիւճճար վէ էնլի սանսաթ իթիմատա չայան էրմէնի փրօթէսթան կէնճլէր իլէ էվլէ- նիւ իլէրի պիր մէյտան ալմը սըրլար: չիմաի տախի Հաճին վէ Մարաշտա թահսիլ էթմէքտէ խայը գըզ վէ օղլանլարը վար սըր:

Կիւրիւմզէտէ պուլունան մէքթէպլէ Հաճին վէ Մարաշ մէքթէպլէրինէ շակիրալէր թէտարիք էթմէքտէ տիր, քէօյտէ անճագ պիր մէքթէպ վար, ո տա Ինճիլի քիլիսէնին օլուպ պիւթիւն քէօյիւն օլմուշ սըր: Սեպտ. Յոսապըլաճալըմըզ սրրատա՝ պիւթիւն քէօյ վափապարը, պէօ- յիւքլէր, էրքէքլէր վէ գարըլար հիւրմէթլէ պի- ղի թէշլի էյլէալիէր: Պուշու Ինճիլ ինճա էյլէ- տի, պէն անլէրէ ազրապա օլտուս խոճ Ին- ճիլին տայէսինտէ գապիլ խաի. էսքի ու- սուլտա պիր էրմէնինին էլի պիր Բուսուն էթէ- յինէ տօգունտա խաի, օլ էթէք քէսիլմէլի խաի: Շիմաի խոճ խըսրմ օլապլիլիւլ. պուշու Ինճիլի հագիգաթլար խալզ էտէր:

Պու էհայինին պագաւընը թէէմին էտէն խա- րիճի մուսուլէնէթլէր իւէք ուզ իսէլէր տէ, ապէն գալի իւլ պիւնիէ, ագիլ, ճէտուր, գապիլիյէթլի քիմսէլէր օլուպ տայանլար, չօգ էաշարլար վէ կէճ իխթիյարլանըլար, իւէք չօգ արթարլար, սէֆիլ պէօյիւլէր, իննէ տէ 34 սէնէտէ 40 էվ արթմըշլար: Արգալարընտա, զարպա վէ չիմալտան ճէնուպա ուզանան պիր տաղ իլէ փէրաէքէշ, էօն թարափոտ խոճ «Գարա սիվրի» նամ չոմ վէ գամապագ աղտճլարը իլէ սէրափա միւնէն. հէզ սիվրի տաղ տախիմ կէօզլէրի էօնիւնտէ, սուլարընըն խաի խոճ «Ճէնէք փուսարը» օլուպ իչէնէ սէֆա վէ սըհէթ վէրիլ:

Իմաի էյ պու քէօյէ ալտա պիր լիւս վաըզ մաաշնա հարաւմ էյլէյն թաշը օղլու Նիզոյա էֆէնաի, վէ Այնթապ վէ Մարաշ քիլիսէլէրի, Խարաւմ էթմէյն միւրաւ էյլէալիլիլ քէօյ սի- ղէ էյի սէմէրէլէրլէ, մուգթէտիր վէ մուգթէտիրէ քիմսէլէր մէյտանա կէթիւրմէքլէ էմէյինիլի միւ- քնափաթլայաճագ սըր: Պու հիմմէթ վէ ֆէ- տաքիարըլընըզա գարչը Բապալըմըզ սիլի թաղ- տիր վէ իմանտա թաղվիլէ էյլէսին տմին:

Հ. Ս. ԵՐԱՆԵԱՆ

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

Խ Ա Ր Ի Ճ Ի

Ինկիլթէրրանըն Մարօգ մէսէլէսինտէ թութ- տուղու մէվլի Ալմանիատա վէ Ինկիլթէրրատա խուսուսի պիր սուրէթտէ նազարը տիգզաթ ճէլլ էյլէմիշ տիր: էվվէլ ձիւմա կիւնիւ Հէր վօն Գիտէրլին վէթիւրը Բայխսրալըն Պիւտճէ էնճիւմէնինտէ պու պապտա մալիւմաթ վէրմիշ, վէ պու մալիւմաթ զապէթալարտա նէշը էսիւ- միշ տիր: Քէզալիք պու հաֆթանըն Փազար էրթէսի կիւնիւ Սըր էտուըրտ Կրէյ Ինկիլիզ Փարլամէնթինտէ ալնի մէսէլէյէ տախի րէսմի ի- ֆատէտէ պուլունընը սըր: Պու իֆատէլէրտէն անլաշըրըլընա կէօրէ, Յունիսին սօն կիւնիւ- րինտէ Ալմանիա հիւքիւմէթի Մարօգ մէսէլէ- սինի էլէ ալաճալընը տէվլէթլէրէ խապէր վէր- միշ, վէ Յուլիս իլքինտէ Փանթէրի Ազատիւրէ կէօնալըմիշ տիր: Պու թարիխտէ Սըր էտուըրտ Կրէյ Լօնարատաքի Ալման սէֆիլի իլէ վուգու պուլան միւլազաթընտա Ալմանիանըն մէսէլէյն- տէն տօլայը իղաճաթ թալէպ էթմիշար: Պու ի- զաճաթ Յուլիս 21էտէք վէրլիմէմիշ: Յուլիս 21տէ Սըր էտուըրտ Կրէյ Ալման սէֆիլի իլէ մուհիմ պիր միւլազաթտա պուլունուր, վէ Յուլիս 22ին սգչամընտա Ս. Լօյո Ճօրճ մարուֆ նութգունը իրատ էտէր: Ալմանիա պու նութգը քէնտինէ գարչը պիր թէհաիտ ույար, վէ պու նութգըն Ալմանիա մէսէլէյնէ թէսիլ էթմիշ տէյու կէօրիւմէմէսի իչիւն, Ալման սէֆիլի պու միւ- տահաթլէրին Փարլամէնթտա զիքր օլունմա- մաւընը թալէպ էտէր: Վէ ֆիլվազը տա պու թարիխտէն իթիպարէն՝ Ալմանիա Փրանսատան թալէպ էթմիլի խուսուսարճա միւստիս պիր մէսէք թութմընը սըր: Վէ չիմաի Ալմանլար խալիա էսիլօրլար քի միւսաճէպէնին խաթիտա- սընտան պէրու Ալմանիանըն Մարօգտա կէօրիւ օլմամըն, վէ մագսէտի միւլէքիլաթ չըգարմագ տէյիլ անճագ պու Մարօգ մէսէլէսինի հիւնի սուրէթտէ թէսվիլէ էթմէք օլմուշ սըր, վէ մէյտանտա սուրը ումումիլի թէհաիտ էտէն թէհիլքէ անճագ Ինկիլիզլէրին խալլախանէ- սինտէն չըգմընը սըր: Տիլէր թարափտան Ինկի- լիպլէր խալիա էսիլօրլար քի, Ալմանիանըն Ա- զատիւրէ վըրչը կէօնալըմիշ Փրանսայա էվվէլա պազը աղըր թէքիլիլէրտէ պուլունմաւըն տա- յիշ ի ումումիլի հագիգաթէն թէհաիտ էթմիլ խոճ տէ, Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթլինին Փրանսայա

ճէսարէթ վերմէսիլէ պու միւշքիլ օրթատան գաւ-
տըրըմը ալը: — Բուսիա իլէ Իրան արասընտաքի
մէսէլէ հիւան ի սուրէթլէ թէսվիլէ էսիլմիշ տիր:
Ինկիլթէրանըն թէվասութը իլէ Իրան հիւքիւմէ-
թի: Շուա-էս-Սուլթանանըն տալրէսինաէն Մր.
Շուսթըրըն ժանտարմալորընը՝ կէրի չաղըրըպ
անլէրին եւրինէ Իրանը Գազազլար գոյմուշ,
վէ Իրանըն Խարիճիյէ նաղըրը Բուս սէֆարէթ-
խանէսինէ կիտիպ մէղքիւր մէսէլէաէն տօլայը
Իրան մէմուրարընըն Բուսիա գօնուօրս ժէնէրա-
լընա գաւը թէրպիլէսիլ մուսուլէլէաէ պուլուն-
մուշ օլմալարընտան տօլայը Բուսիա հիւքիւմէ-
թինին ափլընը թալէպ էլլէմիշ տիր: Բուսիանըն
Իրան հուսուտունա սէվզ էլլէտիլի առաքիլի
կէրի չաղըրաճաղը մէմուլ ալը: — Ձինտէ Եուան
-Շի-Գայ հէր իքի թարաֆա տա մուխասէմէթի
թէքը էսիպ միւսահէպէլէ պաշամալարընը թէք-
լիֆ էսիյօր իսէ տէ, հալա աքլար իլէրիլէմէք-
տէ վէ հիւքիւմէթ օրտուսը պաղը շէրլէր իւ-
զէրինէ շէտիս պիլ սուրէթտէ հիւճում էթ-
մէքտէ տիրլէր: Պաղը կէրլէրտէ թարաֆէնին
պիլի պիլինէ թէարրուզը էսնաոընտա էճնէպի-
լէրտէն տէ գուրպան կիտէրլէր օլմուշ ալը: Պի-
նաէն ալէյհ հէմ հիւքիւմէթ հէմ սաղարընը րէիս-
լէրի պու շէլի մէն էթմէյէ պիւթիւն գուզվէթ-
լէրիլէ չաղըրըյօրլար: Ձիւս պիլիյօրլար քի էկէր
պու էճնէպիլէր իւզէրինէ հիւճում թէամիւս
էտէրտէ տէվլէթլէրին միւսաթիլէսի պէլքի
տէ մէմլէքէթին թազսիմ ինթիմալ ալը: Եուան-
Շի-Գայ քէնտի թէապիլլէրինտէ մուվաֆ-
ֆազ օլաճալընը գալիին իւմիս էթմէքտէ տիր:
Թիպլէթին տաթի իսնան էթմիլի եռաղըյօր: —
Ալմանիանըն Մէքլէպուրի վիլայէթ մէճլիսի 30
սիննինէ կէթիլիպ տէ հալա էվլէնմէմիշ օլան
պէքնարլարտան (էկէր նիզամէն իաշէսինէ մէճ-
պուր պուլունաուզը պիլ խըսըմը եօզ իսէ) էվ-
լիլէրին վէրաթլինտէն 100տէ 25 ղիյատէ վէրկի
վէրմէյէ մէճպուր թուլթուլաճաղար ալը: —
Ֆրոնսանըն պաշ վէքլիլ Մ. Քէյօյա Մէպու-
սան մէճլիսինտէ 229 ըէյ Լքսէրլէթլէ իթիմատ
պէյան էտիլմիշ տիր: — Պուլարիտա գրալը Ա-
վրսթիւրայա աղիմէթ էթմիշ վէ իմֆէլտթօր Ճօ-
ղէֆ իլէ իուսուսի միւլազաթտա պուլունմուշ
ալը:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգ. Ժողովոտ Տեղապահ՝ Սրբազան՝ Բու-
սիանըն Տաթիլիլէ նաղըրը թարաֆընտան կաթո-
ղիկոս ինթիխալընա տաթի չըգաբըրան միւշքիլա-

թը հալ իչիւն Բուսիա Իսթանպօլ սէֆիլի Մ.
Չարիքօվ իլէ օլան միւլազաթլընըն իրիօրթու-
թազտիմ էլլէտի: Պու իրիօրթտա, Փաթրիգ-
խանէ թարաֆընտան իզամ օլունան հէլէթէ սէ-
ֆիլ հաղրէթլէրինին իլթիֆաթ վէ հիւան ի գա-
պուլը, պու միւշքիլի տէֆ իչիւն էլուն կէլէնի
էսիրկէմէյէճէյի, վէ էքմէնի միլլէթինին ինթի-
խապտաքի սէրպէսթիլինի մուհաֆազա վէ թէէ-
մինէ սայ էտէճէյի պէյան էսիլտի: Պաղըրարը՝
ինթիխապ գէմանընը թէէլիլի էտէրէք, քէնտի
մուրաթիսանըն ինթիխապ էսիպ էլմիսթինէ
կէօնտէրմէք իչիւն հէր Վիճակա 20—30 լիւս
թախիս էթմէյի թէքիլիլ էթիլլէր, լաքին պու
սըրատա, միւճատէլէ գըղըն շէք ալմազաան
Գեռնդ Մ. Վրդ. Դուրեան Տեղապահ Սրբա-
զանըն իթա էթտիլի մալիւմաթ իլէ իքթիֆա է-
տիպ, միւճատէլէյի կէլէճէք ինթիխապ թէք
էթմէյի սէֆիլ հաղրէթլէրինէ օլան միւլաճաա-
թըն նէթիճէսինի պէքլէմէքլիլ թալիլիլէ էլլէտի:
Մ. Չարիքօվ հաղրէթլէրինին՝ միւլաճաաթըն
նէթիճէսինի եռաղընտա պիլտիլէճէյինի վէ պու
պապտէ իւմիս վէ թէէմինաթ պախշ էլլէտիլինի
կալվէ էտէրէք, 1. Բուսիա սէֆիլինէ ալէնէն
արղը թէլէքքիւր վէ 2. Փէթրսպուրի Օսմանը
սէֆիլինէ միւլաճաաթ էթմէյի թէքիլիլ էլլէտի:
Պու թէքիլիլ իւզէրինէ միւճատէլէյի թէմուր
եա թէէլիլ էթմէք մէվզուը պահա օլտու: Պու
թէքիլիլ լէյհինտէ վէ ալէյհինտէ էֆէյի միւ-
նազաշաթտան սօնրա Քաղ. Ժողով թարաֆըն-
տան Ոսկան էֆ. միլլէթին հուզուզունը մուհա-
ֆազա իչիւն թէլէպպիւսաթտա պուլունաուզ-
լարընը վէ պու թէլէպպիւսաթըն նէթիճէսի թէ-
պէյիլէն էտէնէ գատար սապր էլլէմէք լողըմ
կալիլին վէ հէր նէ տէ օլտա կաթողիկոս ինթի-
խալընա իլթիլաք հազգընը քէամիլէն թէէմին
էտէճէքլէրինի պէյան էլլէտի: Պու իզահաթ իւ-
զէրինէ Ձօնրապ էֆ. Տեղապահ թարաֆընտան
թազտիմ էսիլէն իրիօրթ իլէ իքթիֆա էսիլ,
Վարչոթիւնա պու պապտէ չաղըմազ իչիւն
ֆուրսաթ վէրմէքլիլի վէ սէֆիլին սէօլլէրինին
չայանը իթիմատ օլուպ, նէթիճէյի պէքլէմէք
միւնաուպ օլաճաղընը պիլ պէյան, աթիտէքի
թէքիլիլ թազտիմ էլլէտի: «Բուս սէֆիլինին
պէյանաթընը Ազգ. Ժողով քէմալը մէմուլնի-
լէթլէ տիլլէյիլ, պու պապտէ արղը թէլէք-
քիւր էտէր: Ազգ. Վարչութիւնըն տա միւլա-
ճաաթ վէ թէլէպպիւսաթընտա տէվամ էտիպ,
պու միւշքիլի միլլէթին մէնաֆիլինէ մուվաֆըզ
սուրէթտէ թէսվիլէ էլլէմէսինի մէմուլ վէ իւ-

միտ էտէր:» Պու թէքիֆ գապուլ էտիլիպ մէճ-
լիսէ նիհայէթ վէրիտի: Բուսիա սէֆիրինտէն
ճէվապ Ը գաթի ալընմաղաման, շիմտիյէ գաաար
ինթիխապ էտիլէն մուրախիսապ րըն Դեկտ.
11տէ էջմիաթինաէ պուլունմագ իւզրէ եօլա
չըգմալարը մէսէյէսի ֆիքրլէրի իշղալ էտիյօր:
էրզլինճանտան, Սըլազուան, Պայազլիտտէն, Իզ-
միրտէն վէ սաիր մահալլարտան պու պապտէ
փաթրիզլիտանէտէն թալիմաթ իսթէյօրլար: —
Տախիլիյէ նազըրընըն փաթրիզլիտանէյէ վէրտիլի
թէէմինաթ վէ վառլարա բաղմէն, Ասանա մազ-
լումարընա թախիս օլունմաճա օլան պիր մի-
լիսն զըշ. իսնէ, կէլէճէք սէնէնին պիւտճէսինէ
իտիալ օլունմամը սըր: Էրմէնի մէպուպար՝
պու իսնէնին պիւտճէյէ կէչիրիլմէսինի թալէպ
էտէճէքլէր: — Էրզլինճանտա պա շէհաւէթինամէ
մուալլիմիք էտէն Գեղամ իսմինտէ պիր կէնճ,
շէհաւէթինամէսի Մէարըֆ միւսիրիյէթինտէն
թաաորըք էտիլմիշ օլուուլու հալտէ, աաքէր սըլ-
նրպ մահալ Ը ախէրէ կէճնտէրիլմիշ տիր: —
Փարզլինաէն փաթրիզլիտանէյէ սուրէթ ի աթիյէ-
տէ եաղըմըլ տըր. «Գաթլ, եաղմա վէ ճինա-
յէթ քէմալ Ը շիտտէթլէ տէվամ էտիյօր: Էհա-
լինին հիւքիւմէթէ միւրաճաաթը պիր ֆախտէ
հաաըլ էթմէյօր, Բիւրալէրին իթհամ էտիլիպ,
ճէզայա չարիլմասընա հիւքիւմէթ միւսաաաա
էթմէյօր. թէէմին ի աաայիշ իշիւն թէտապիր ի
լազըմէնին իթթիխազը»: — Մուշտան Ազաւա-
ւաւաա վարիա օլան պիր թէլէզրաֆաա օզուն-
մուշ տըր: «Ահվալըմըլ ֆէվզէլաաէ մուճիպ ի
էնտիլէ տիր: Բիւրալէր Բերդակ, Մոկունք վէ
կէրմալ քէօյլէրի իւզէրինէ հիւճիւմ էտիպ, պիր
էրմէնի գաթլ վէ իքի գաաըն ճէրճ էյլէտիլէր:
Մազթուլ էրմէնիքի քէնտի քէօյլէրինէ կէթիւր-
աիւլէր»:

Փ Ր Օ . Ճ Է Մ Ա Ա Յ Ը

Մր. Սթիֆընա Թրօպրիճին ղէվճէսի իւզէրինտէ
պիր աւէլիյէ ի ճէրրահիյէ մուվաֆֆազլիյէթլէ
իճրա էտիլմիշ օլուպ քէսպ ի իֆազաթ էթմէք-
տէ տիր: — Այնթապըն Հայիկ քիլիսաաը իսա-
չաաուր էֆ. Տօգուզլուհանը թէպչիր ի պէշա-
րէթ իշիւն Անթաքիա թարաֆընա կէճնտէրմիշ
տիր: — Հիւսն ի Մանսուր քիլիսէսինտէ Մար-
տին իլմի իլահի թալէպէսինտէն Պաա. Տիզրան
Կօլօտեան իշլէմէքտէ օլուպ ճէմաաթ թարա-
ֆընան հիւսն ի գապուլ պուլմազտա տըր: —
Հաճի Հապիպլիսէքի Փրօթէսթան ճէմաաթըն-
տան Մարտիր աղա Գարաճահան իլէ ղէվճէսի
Փարտն հանըմ 100 լիրալը միւթէճալիլզ գըյ-

մէթտէ պուլունան քէնտի մալլէրինին իւշտէ
պիրինի վէֆաթլարընտան սօնրա թէպչիր ի պէ-
շարէթ իշիւն գուլլանըմագ իւզրէ Այնթապ
սթաաիօնընա հիպա էթմիշ տիրլէր: Պաշգալա-
րըն տա իսթիսալ էթմէլէրինի տէյէն պիր կիւ-
զէլ միսալ: — Եյպէզտէքի չօպան թախիսի
իւրամէթինտէ թէպչիր ի պէշարէթ իշիւն 300
զըշ. գաաաար իսնէ ճէմ էտիլմիշ տիր: Մէզ-
քիւր քիլիսէտէ պիր թէպչիր ի պէշարէթ հէ-
յէթ ի թէշէքքիւլ էթմիշ օլուպ, ազալարը մէճ-
ճանէն էթրաֆ քէօյլէրէ կիտիլ ինճիլի վազ
էտիյօրլար: — Գալաաուրանաա (Բէսապ քի-
լիսէսինին շէօպէսի) պու եազընտա իճրա էտի-
լին հաղորդութիւն միւնաաէպէթի իլէ 14 ազա գա-
պուլ օլունմըլ տըր: Պու ճէմաաթըն ալըր պիր
քիլիսէ հէյէթինի ալմասը, վէ տէվամը վազը
պուլունմաաը իշին տահա վիյաաէ իլէրի կիլմէ-
սինէ խըտմէթ էտէճէք տիր տէյու զանն օլուն-
մազտա տըր: — Ճէպլէ ի պէրէքլէթտէ Բէլլէր
վէ էյլինթիլիլէր գարիյէլէրինտէ 60—65 իսնէ
Հայլար վար իսէ տէ, նէ ֆահաւալարը նէ տէ
մէքթէպլէրի վար տըր: Բէլլէրտէ պուլունան
պիր զաշ ֆաաիլեա Փրօթէսթանլար թէպչիր ի
պէշարէթ իշիւն իքի մէճիտիյէ իսնէ էյլէմիշլէր
տիր: — Թարապուս Ը Ղարպաա Թիւրք աա-
քէլլէրինին զալէպէսի իւզէրինէ Տէօրթիօլ
թարաֆլարընտան իրիսթիյան էհալի տիւշար Ը
իսալֆ օլմուշար իսէ տէ, սախիլի սաալիշի
մուհաֆազա իշիւն մէրքէզտէն վէրիլէն էմրէր
էհալիլի թէսքին էյլէմիշ տիր: — Վեր. Յակոբ
Գոււրուհան Սիա քիլիսէսինտէն սալէթ էտիլ-
միշ օլուպ, միւմալիյէյ տախի տալէթի գապուլ
էյլէմիշ օլարագ եազընտա օրայա կիտէճէք տիր:
— Գօնիա մէքթէպի մուալլիմէրինտէն Հայ-
կազուն էֆ. իսանթէմուրեան ղէվճէսինին նա-
միգաճըլըր սէպէպլինտէն Տիկին իսանթէմուր իլէ
պէրապէր Մըսրա կիլմիշ տիր: — Նոյ. 16աա Նիւ
Եօրգաա Տիկին Ս. Թէլֆէհանըն ըիյաաէթի թահ-
թընտա Ատափաղար Հայուհեապ վարժարան
մէնֆաաթընա պիր գօտէր վէրիլմիշ օլուպ, ան-
տէն 3—400 աօլար հաաըլաթ էլտէ էտիլմիշ տիր:
— Կէլէճէք սէնէնին Յուլիսինտէ Իսթանպօլտա
ինիպաաը թաաիլմ օլունան «Պիւթիւն Թիւր-
քիա միսիօնէր մէճիլի» զայր ի մուալլէն պիր
սուրէթտէ թէէլիր էտիլմիշ տիր: Պունըն սէ-
պէպի մէմլէքթտէ զուհուրը միւնթէմէլ օլան
գօյէրա սէպէպլինտէն գարանթինանըն հօլճու-
լուղը միւշքիլ գըլաճաղը, վէ մուհարէպէնին
ալաճաղը հալ ու հէյէթին նամալիւմ օլմասը տըր:

ՏԱԽԻԼԻ

Մեծնիսի մեպոսան 20իննի ինքնապատ
էստատ Փաշանըն՝ Թարապուսը Ղարապն մուհա-
ֆազասը էմիրնտէ վուգուս պուրնջ օրան թէ-
քեաթիւլիւնտէն սուլայը Մահմուտ Շէվքէթ փաշա
ալէյհինաէ վերմիշ օլտուղու պիր թագրիւր օգու-
նուպ իքիննի չիւպէյէ հէվպէ օլունմըշ տըր:
Ամէրիգաստա, Պէյրուսթա, Լազաքիայտա
վէ Պրազիլիտաթի թէպստա Սամանիյէ թարա-
ֆընտան միւշքիւլաթը հաղըրէին տէֆի թէ-
մէնիյաթընը հալի պուլունան, վէ պէյն էլ մի-
լէլ սուլ՝ գօնիլէրինտէն վարիա օլան թէլէ-
ղրաֆնամէյէր գրասաթ էսիլիպ թէքրար Չէսթըր
փրօմէսինին միւզաքէրաթընա կէշիւմիշ տիր:
Հինի միւզաքէրէտէ Մամուրէթ իւլ աղիզ մէ-
պուսը Ասըմ պէյին «կէշէն աէվրէ ի ինթիմալիյէ-
տէ Սըզ պօղազ էսիյօր իտինիզ» տէմէսի իւ-
ղէրինէ, Չօհրապ էֆ. «Այ սէն սըզ պօղազ
էսիյօրսուն, պիլիստա սանա խիթապ էսիյօ-
րուն, սէն մէմէքէթին մէնաֆի ի իկաֆընա
հարաքէթ էսիյօրսուն» տէմիշ տիր: Ասըմ պէյ
պունա ճէվապէն, «Սէն տէ մէնաֆի ի խուսու-
սիլէնէ խրտմէթ էսիյօրսուն, օթուր հէրինէ
տէմիշ տիր: Չօհրապ էֆէնտի իսէ՝ «Պիզտէ գա-
թիյէն էօյլէ շէյ հօգ, մէնաֆի ի խուսուսիլէյի
քէնտի տրանըզտա արալընըզ» տէմիշ տիր: Ասըմ
պէյ «Օթուր տէյօրըմ սանա, հէթէր արթըզ»
տէյէրէք պաղըրմըշ վէ Վարդգէս էֆ. Ասըմ
պէյ, «Օթուր հէրինէ միւթէզալիպէ» տէյէ նի-
տա էթմիշ, վէ Ասըմ պէյ՝ «Սէն գարըմա,
օթուր օթուրտուղուն հէրտէ» տէմիշ վէ
պունըն իւղէրինէ Վարդգէս էֆ. Ասըմ պէյ
վէ Ասըմ պէյ տէ Վարդգէս էֆ.յէ սօղլու
հիւրիւմիւշէր իսէ տէ, արգաստաչար թարա-
պընտան մէն էտիլիշ տիրէր: 21իննի ինթիմա-
տա Մալիյէ նաղըրը կէշէնէք սէնէնին (1328)
պիւսմէսի հազընտա իզահաթ վէրմիշ տիր:
Սօն 6՝ սէնէ զարֆընտա վարիտաթընըն 0/
100է հազըն պիր նիսպէթտէ թէզայիւս էթմիշ
իտիլինի պէյան էթմիշ տիր:

Ձէքի պէյին գաթը մէսէլէսի կիթտիքէ
էհէմիլիէթ քէսպ էթմէքտէ տիր: Հէր տէֆա
հէնի իֆչաաթ մէյտանա կէրմէքտէ, հէնի էսրար
քէշֆ էտիլմէքտէ տիր: Կէշէն հաֆթա ձինայէթ
մահքէմէսինտէ Ձէքի պէյին գաթիլէրինին Դին-
նի մուհաքէմէսի ինրա օլունմըշ տըր: Անտէ
հիւզ պաշը Եուսուֆ Ձիյա պէյ՝ աթիտէքի ի-

ֆատէտէ պուլունմըշ տըր: «Ճէմիլէթէ մէն-
սուպ պաղը նաղըրարըն նէզարէթտէն չէքիլէրէք
միւշալիր սըֆէթիլիյէ պուլունմարը մուվաֆըզ
օլաճաղը ալիւշիւնիւմիւշ վէ քէնտիլէրինտէն
իսթիրհամ օլունմըշ իտի: Նաճի պէյ իլէ ծա-
վիտ պէյին էվինէ պէրապէր կիթտիք, մէսէլէյի
աչարզ, վէ ծալիտ պէյ՝ Պու մէմէքէթ պաթ-
սա վէ մահվ օլա, վէ պէնիմ միւսթէչարըզը
գապուլ էթմէքիլիմէ պու մէմէքէթին գուր-
թուլաճաղընը պիլիւմ հինէ գապուլա թէնէզիլիւ
էթմէմ, տէտի:» Քէզալիք պու մուհաքէմէտէ
Սիրօզտա կիլլի պիր ճէմիլիէթ ի թէնտիլիյէ
պուլունմըշ, անիլէրին խալընճա ճինայէթիլէր ին-
րա էթմիշ օլտուղլարը վէ իթիլիհաս վէ Թէ-
րազը ճէմիլիէթինին պաղէն պու ճէմիլիէթ ի
թէնտիլիյէյի ալէթ տէյէ գուլանմըշ իտիլի, վէ
Ձէքի պէյին գաթիլէրինին պիր մագսէտ ի շախ-
սի իլէ հարաքէթ էթմիշ օլալըպ, անճապ
սալիլէրին թէշիլիլիլի պու ճինայէթի իրթիլիլիլի
էթմիշ օլտուղլարը անլալըմըշ տըր: Մէզքիւր
մուհաքէմէ էսնալընտա Սիրօզտա ալօզաթ էտ-
հէմ փաշա՝ գաթիլ Չէրքէզ Ահմէտին՝ պունտան
էվվէլ Սիրօզտա Իպրահիմ էֆ. նամ պիր քիւմ-
սէյի գաթիլ էթմիշ օլտուղլունմ վէ օլ զէմանտա
Սիրօզ միւթէնարըրէր օլան սապըզ Տէրսաա-
տէթ Շէնր էմինի Հիւսէյին Քիւզալիմ պէյին՝ գա-
թիլ ի մէզքիւրին թազիպ էսիլմէմէսի իլիւն
մահքէմէ իւղէրինէ թէէսիր իլէթմիշ իտիլինի
զիքը էթմիշ տիր: — Պիր իլիւայէթի նազարէն
իթիլիհաս վէ Թէրազը ճէմիլիէթին մէնտուպ
օլան մէպուլար՝ ֆըրգալարընըն իէիլինէ պիր
թագրիւր վէրիպ ծալիտ պէյին՝ ետ քէնտի ա-
լէյինտէ սէօյլէնէն սէօյլէրի գալիլիյէն ճէնր էթ-
մէսինի ետ տա ֆըրգաստան թարա էտիլմէսինի
թալէպ էթմիշ տիրէր: ծալիտ պէյ քէնտի ա-
լէյինտէ վուգուս պուլան մէզքիւր իֆատէլիլի
Թանիմտէ նէչը էթտիլի պիր պէնտ իլէ թէք-
զիպէ չալըմըշ տըր: — Կէշէն հաֆթա ժուր-
նալար մէսէլէսինտէն պահա էթտիլի սըրատա
Թանիլն զաղէթաթ սէր մուհարրիլի Հիւսէյին
Ճահիտ՝ սապըզ Սիվազ վալիտի Աքիֆ փաշայը
իմա էտէրէք «Տէվր ի սապըզտա Միտաթ իս-
մինտէ մէմուրարը գապուլ էթմէյէն վալիլէրիլիլի
տէ վար իտի» տէմիշ իտի: Պունուն իւղէրինէ
Մէրճան իտաթիլինին մէզուլարընտան ծալիտ
Սապրի վէ Մահմուտ Վէտարի նամ իքի կէննէր
Ալիւսաւ զաղէթաթնտա միւսալիլիյէն պիր աղըզ
մէքթուպ նէչը էտիլի, անտէ Հիւսէյին Ճահի-
տին՝ մէզքիւր մէքթէպին միւտիլի օլտուղու զէ-

մանուտ Ռէչատ նամ պիւ թալէպէյի չալըրը պիւ խմինի թէպալի էթմէսինի էմր էյլէմիշ խախինի իլան էթմիշ տիրէր: Քէզալիք սապըզ Չապլիյէ միւսթանթըզը Սապրի պէյ Այեմսար զազէթա-սընտա պիւ պէնտ նէշը էաիպ, անտէ՝ քէնախին միւստէթ ի մէմուրիյէթի էննասընտա Հիւսէյին ճանխին 3—4 տէֆա Չապլիյէ նազըրը Շէ-ֆիզ փաչանըն եանընա կիճէլէյին կիտիպ քիսէ-սինի սալաուրմուշ օլարապ չըզմըշ իպիլինի... պէյան էթմիշ տիր: Հիւսէյին ճանխա՝ պուռնա գարչը կազալը պիւ պէնտտէ փէք ապէս լիսան դուլանմըշ օլաուզուռտան, Սապրի պէյ միւ-մախէյն ալէյնիտէ իգամէ ի տալա էթմիշ տիր: — Մէճլիս ի մէպուսան թարաֆընտան գալէմէ ա-լընան արիղէ ի ճէվապիյէ հուզուրը Շանանէյէ թագաիմ օլուռմըշ տիր: Այն ի զէմանտա արի-ղէ ի ճէվապիյէ իլէ մէպուսալարըն ֆոթօղրաֆ-լարընը հալի պիւ ալալիմ տէ հուզուրը Շա-նանէյէ թագաիմ էտիլմիշ տիր: — Մալիյէ նէ-զարէթի սէր վէզնէտարը նաիմ պէյին 1,300 լիրա աչըրը կէօրիւլիւպ իշտէն էլ չէքաթիլմիշ տիր: — Հիւրրիյէթ վէ իթիլաֆ ֆըրզասընտան Տօգ. Րիզա թէվֆիզ վէ Տօգ. Րիզա Նուր Րուս ֆաթիթիզխանէսինէ կիտիպ ֆաթիթիզխանէ վէ Րուս մէպուսալարընըն եէնի ֆըրզայա սօլ-րու միւզանէրաթտա (եարսըմ) պուլուռնալարը-նը թալէպ էթմիշ տիրէր: Րուս մէպուսալար պիւ իճթիմա ագա էսիպ մէզքիւր եէնի ֆըր-զանըն թէչէքքիւլիւռնտէն սօլայը պէյանը մէսէր-րէթ էթմէյէ, վէ քէնալիէր միւսթազիլ գալ-մալէ պէրապէր իճապ էթտիլի սըրաստա մէզ-քիւր ֆըրզայա թարաֆտար օլաճազլարընը պիւ-տիրմէյէ գարար վէրմիշ տիրէր: — Պու հաֆթա մուհարէպէ անվալինտէ պիւր եէնիլիք վուզու պուլլումըշ տիր: Պիւ գաչ կիւն ագաէմ իթա-լիսըն Չանազ գալէյի մուհասէրէյէ վէ հաթթա թօվա թուլմալա գարար վէրմիշ օլաուզու, վէ ան գարալ եէնի միւշքիլաթ դուհուրա կէլմէսի ինթիմալը էֆքեարը ամմէյի իշլալ վէ հէյէճա-նը մուճիպ օլմուշ խա իսէ տէ, հալա հէր շէյ էսքի մէվգիլնտէ գալմըշ տիր: Րիվայէթէ նա-զարէն Րուսիա հիւքիւմէթի իթալիսընը Չա-նազ գալէյի մուհասէրէ էթմէք պապընտաքի գարարընա գարչը փրօթէսթօ էթմիշ, վէ ին-կիլթէրրա իլէ Յրանտա տախի օլ պապտէ Րու-սիանըն էֆքեարընա իշթիլաք էթմիշ տիրէր: Ագաթիլա վէ Րուսիա սէֆիլիլէրի այրը այրը Պապը Ալիյէ կէլէրէք Սատրազամ իլէ իճրա ի միւլազաթ էթմիշ, վէ թարապուրընը Ղարալ մէսէլէսինին խիթամա էրաթիլմէսի հազգընտա

պազը միւթէլաաթ պէյան էթմիշ տիրէր: Ի-թալիս-թիւրքիա մուհարէպէսի հազգընտա էվ-րօֆա մէհաֆիլ ի սլյասիյէսինտէ ճիտտի միւզա-քէրէլէր ճէրէյան էթմէքաէ օլաուզու չիւպհէսիլ տիր: — Ճէնէրալ Գանալէ նէշը էթմիլի պիւր ին-մի պէյանամէտէ չիմուլիէ գաաար մուհարէպէտէ իթալիսնարտան ճէման 600 քիլի մազթուլ վէ 1,000 քիլի մէճրուշ օլմուշ խախինի զիքր էթ-միշ տիր: — Սօն 10 կիւն գարֆընտա Տէր-նէտէ էնվէր պէյին աքէրէլէր իլէ իթալիսնար արասընտա տէվաթի միւսաստէմէլէր վուզու պուլաուզու Հարալիյէ նէզարէթինէ պիլիթիլմիշ տիր: — Պապը Ալի՝ տիւշմէն թարապուրտան քեաթիլէն տէֆ էաիլինմէյէտէք վիլայէթ մէր-քէլլինին Սէյան եախտու միւնասիպ պիւր մահալէ նազլ էտիլմէսինէ գարար վէրմիշ տիր: Հարալի-յէ վէ Պահրիյէ նազըրլարը Չանազ գալէ իս-թիւքիւմաթընը մուսայէնէ էթմէք իւզրէ՝ մէզ-քիւր մահալէ ազիմէթ վէ ալտէթ էթմիշ տիր-լէր: Միւշարիլէյիւմա իսթիւքիւմաթ վէ թէ-տարիքեաթըն փէք միւքէմմէլ օլաուզուռու պէ-յան էթմիշ տիրէր: Շէհրիմիզաէ մահպուս պու-լուռնա էսպազ Ատանա վալիսի Պահրի փաչա Պրուսայա նէֆի էտիլմիշ տիր: — Պու եա-զընարտա Սաանայա 1200 նուֆուս թուռուզ իսլամլարը կէլմիշ օլուպ, անլէր Ճիհան (Համի-սիյէ) գասապարընա կէճուտէրիլմիշ տիր: — Ատանտա Դօլէրասան կիւնտէ անճազ 4—5 միւսապ վուզու պուլմազտա տիր: — Պայրամ միւնասիպէթիլիյէ աթիլ էտիլմէք քէսանըն իսթաթը թանգիմ օլուռմըշ իսէ տէ, աթիլա մազհարի-յէթլէրի Պայրամ էրթէսինէ թէլիթ էտիլմիշ տիր: — Րիֆաթ փաչանըն եէրինէ ինթիլապ էտիլմէք օլան մէպուս մէսէլէսինտէ իսթանպօլ վալիսի-նին պազը եօլաուզուգտա պուլուռնը խախինէ սալիւ շայի օլան պիւր խապէր զաղէթալարտա խալլիճա գիլ ու գալը պատի օլմուշ տիր: Հիւր-րիլէթ վէ իթիլաֆ ֆըրզասընըն ըէիսի իսմալիլ փաչա վէ ազատան պիւր գաչ ախէր գաթլար Տախիլիլէ նազըրընըն նէզտինէ կիտէրէք, իսթան-պօլ վալիսինին մէզքիւր եօլաուզուգարընտան սօլայը փրօթէսթօ էթմիշ տիր իսէ տէ, նազըր՝ վալիսին մէվէյինի միւտէֆաա էթմիշ տիր: Մէ-սէլէ պոյրամ էրթէսի պիւր իսթիլազ սուրէթիլիյէ էճիսէ կէթիլիլմէք իմիշ:

Էջմիածին Կաթողիկոս վէքեալէթինտէն վա-րիտ օլան պիւր թէլէլրաֆա նապարէն՝ Րուսիա հիւքիւմէթի՝ Կաթողիկոս ինթիլապընըն պէր վէճի ի սապըզ իճրաընա տալիւ վազը օլան միւ-րաճաաթը գապուլ էթմիշ վէ մէսէլէ պէօյէճէ խիթամ փէզիթ օլմուշ տիր:

Միւսիւր ի մէսուլ վէ սահիպ ի իմրիյազ
Յ. Դ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍՐ
Տէրիսաստէթ, Չազմագըլար, Յակոբնան իսն